

Iz lične karte Prve proleterske

Voda revolucije i vrhovni komandant Josip Broz Tito, 21. decembra 1941, potpisao je u Rudom istorijski dokument, koji je počinjao:

»Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije, u sporazumu sa Vrhovnim štabom Narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije, riješio je da se formira 1. proleterska narodnooslobodilačka udarna brigada u borbi za oslobođenje naroda Jugoslavije od okupatora i svih narodnih izdajica.«

Naredbom je preciziran i sastav 1. proleterske: 1. i 2. crnogorski, 3. kragujevački, 4. kraljevački i 5. šumadijski bataljon.

Koji dan kasnije, u sastav brigade je ušao i 6. beogradski bataljon.

Te nazive bataljoni 1. proleterske brigade nosiće skoro do kraja rata, vojujući s kraja na kraj domovine i primajući pod svoje crvene zastave sinove i kćeri svih naših naroda i narodnosti.

Raport ispred prvog stroja 1. proleterske, 21. decembra 1941, Titu je predao Filip Kljajić, politički komesar Brigade, ulazeći za života u legendu kao »duša jedinice«.

Ubrzo je za komandanta brigade prvih proletera postavljen Koča Popović, za njegovog zamenika Danilo Lekić, a dva i po meseca kasnije za zamenika političkog komesara postavljen je Mijalko Todorović Plavi.

U prvom stroju »neobično običnih ljudi«, kako ih je nazvao njihov komandant, bilo je 1.196 boraca i rukovodilaca, među kojima i 71 žena.

Njihov je socijalni sastav bio ovakav: 37,6% radnika, 25,5% seljaka, 14,5% đaka, 11,4% službenika, 7,1% studenata i 3,9% ostalih zanimanja.

Među borcima i starešinama bilo je: 37,6% članova KPJ, 23% skojevaca i 39,4% »neorganizovanih«. Svi su oni, bez izuzetka, bili svesni borci revolucije, duboko odani njenim ciljevima i spremni da se pod rukovodstvom KPJ i Vrhovnog štaba bore širom domovine - svuda gde rukovodstvo narodnooslobodilačke borbe to bude zahtevalo.

Oko 40% boraca brigade nije dotada služilo vojsku. Predstojalo im je da vojna znanja i ratnu veštinu stiču u oružanoj borbi - najsurovijoj, ali i najefikasnijoj školi.

U toku rata brigada se stalno popunjavala novim borcima, do jeseni 1944. uglavnom dobrovoljcima, bez malo, sa teritorije cele Jugoslavije.

U oslobođenom Splitu, 13. septembra 1943. godine, od pripadnika italijanske divizije »Bergamo« obrazovan je dobrovoljački bataljon »Garibaldi« (prva oružana formacija stranih državljava u sastavu NOVJ), koji ulazi u sastav Prve proleterske brigade. Sastav ovog bataljona je: 350 vojnika, podoficira i oficira, naoružanih lakin pešadijskim naoružanjem. Bili su to mladići (između 20 i 30 godina starosti) skoro iz svih krajeva Italije. Radi pomoći oko organizacije, prilagođavanja partizanskom načinu ratovanja i drugog ovom bataljonu je dodeljeno desetak naših vojnih i političkih rukovodilaca, te intendantsko i sanitetsko osoblje. Bataljon je učestvovao u svim borbama brigade od njegovog formiranja pa do oslobođenja Beograda. U tim borbama bataljon je imao 46 poginulih, 93 ranjena i 72 nestala borca. U oslobođenom Beogradu, oktobra 1944. godine, bataljon ulazi u sastav brigade »Italija« NOVJ.

U redovima brigade, u toku NOR-a, prema dosadašnjim istraživanjima, borilo se 12.338 boraca.

Nacionalna struktura tog boračkog sastava bila je: Srba 69,3 posto, Hrvata 14,4 posto, Crnogoraca 9,15 posto, Muslimana 2,2 posto, Slovenaca 0,33 posto, Makedonaca 0,1 posto, Italijana 3,9 posto, Bugara 0,13 posto, Jevreja 0,33 posto, Mađara 0,23 posto, Rusa 0,2 posto i 5,3 posto ostalih.

Socijalni sastav: zemljoradnika 62,7 posto, radnika 21,3 posto, daka 9 posto, studenata 1,11 posto, domaćica 1,8 posto i 1,22 posto ostalih zanimanja.

Politička pripadnost: članova KPJ 22,46 posto, članova SKOJ 45 posto.

Prosečna starost boraca nije prelazila 22 godine.

U redovima brigade borila se 651 žena.

Od dana formiranja do Dana pobeđe brigada je provela 1.236 ratnih dana. Za to vreme je prešla put dug više od 20.000 kilometara. U tom periodu je, kao Celina ili po bataljonima, sama ili u sadejstvu sa drugim jedinicama, vodila 530 borbi, ili, kako statistika pokazuje - svaki drugi dan jednu značajniju borbu. Bile su to u najvećem broju slučajeva borbe, sa prekaljenim nemačkim, italijanskim, bugarskim, kvislinskim i četničkim jedinicama, po pravilu od značaja za sudbinu narodnooslobodilačkog rata.

Borila se na teritoriji Sandžaka, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Dalmacije, Srbije, Srema, Slavonije i drugih područja Hrvatske. Svoj borbeni put završila je na tlu Slovenije i u Trstu.

Ratni put brigade počeo je sa zbornog mesta, okršajem sa Italijanima, u Gaočićima, a nastavio se, u januaru 1942, borbama

protiv 342. i 718. nemačke divizije i ustaško-domobranskih jedinica, na Romaniji, kod Pjenovca i Bijelih Voda; da bi u toku proleća bataljoni brigade vodili tešku borbu sa okupatorskim (nemačkim i italijanskim, ustaško-domobranskim i četničkim jedinicama) na teritoriji istočne Bosne, Crne Gore i Hercegovine, manevrišući između Drine, Tare, Neretve i Trebišnjice. Značajna je bila njena uloga u zadržavanju nastupanja jakih neprijateljskih snaga i obezbeđivanju izvlačenja partizanskih jedinica iz Crne Gore i Hercegovine. U velikom pohodu grupe proleterskih brigada pod neposrednim rukovodstvom Vrhovnog štaba u zapadne oblasti zemlje, preduzet je rušenje železničke pruge Sarajevo - Mostar i objekata na njoj, i oslobođenja Konjica i Prozora u julu 1942. godine; oslobođenje Duvna, Livna, Posušja i Ključa i prodorom u Dalmaciju, dala je veliki doprinos stvaranju i učvršćenju partizanske slobodne teritorije u zapadnoj Bosni. U borbama za odbranu te teritorije brigada vodi teške borbe u dolini Sane i učestvuje u napadu na Bosansko Grahovo.

Ulaskom u sastav Prve proleterske divizije, novembra 1942, brigada kreće u nastupanje ka srednjoj Bosni, vodeći uz put teške borbe.

Po težini i upornosti ostale su poznate borbe za oslobođenje Sitnice i Jajca, u novembru 1942.

Ratnu 1943. brigada je počela oslobođenjem Teslića i Prnjavora. Samo u Tesliću zarobljeno je više od 1.000 domobrana i zaplenjena velika količina oružja i drugog ratnog materijala. Sledi nemačka operacija »Vajs« i u njoj, februara 1943, teške borbe u bici za ranjenike, iz kojih izdvajamo žestoke okršaje protiv delova nemačke 718. divizije, ustaša i domobrana na Ivan-sedlu, da bi se sprečio njihov prodor u pravcu Konjica i Jablanice, u bici za ranjenike. Prvih dana marta, Prva proleterska učestvuje u protivudaru devet naših udarnih i proleterskih brigada kod Gornjeg Vakufa, protiv delova 717. nemačke divizije, posle koje je usledilo razbijanje glavne četničke grupacije kod Glavatićeva i u širem rejonu Kalinovika, marta 1943. godine. Pošto je forsirala Drinu, razbila je alpski put Italijana i dve četničke brigade.

Uoči bitke na Sutjesci vodila je teške trodnevne borbe sa nemačkom 1. brdskom divizijom kod Bijelog Polja, pa sa snagama 118. nemačke i 369. legionarske divizije, te 4. lovačke domobranske brigade u rejonu Celebića, Zlatnog bora i Foče. U junu 1943. zaredale su se njene borbe na Sutjesci, protiv delova 7. SS i 118. nemačke divizije, a onda sudbonosni jurši širom Zelengore, među kojima blistaju pobeđe na Bavanu i Balinovcu; potom je usledio proboj obruča kod Miljevine, odnosno obezbeđenje prolaza našim snagama i njihovo izvlačenje na slobodan operativni prostor.

• ..

Protivofanzivu, po izlasku iz teških okršaja na Sutjesci i Zelengori, brigada počinje prođorom u istočnu Bosnu, prelaskom pruge Sarajevo - Višegrad, oslobođenjem Han-Pijeska, Vlasenice i Zvornika, što se završava 5. jula 1943. Odatle je, u danima kapitulacije Italije, svoja dejstva usmerila ka Dalmaciji. Kod Ciste sprečava prođor delova 7. SS-divizije »Princ Eugen« u oslobođeni Split. Krajem treće ratne godine, vodi borbe protiv snaga 1. brdske i 369. legionarske divizije i 6. ustaško-domobranske konjičke pukovnije oko Travnika. U proleće 1944, vodila je neprekidne borbe oko Jajca i Mrkonjić-Grada braneći slobodnu teritoriju. Tokom drvarske operacije brigada je vodeći teške odbrambene borbe u rejonu Mliništa, odigrala značajnu ulogu u obezbeđivanju izvlačenja Vrhovnog štaba sa ugrožene prostorije na planinu Vitorog i prebacivanje rukovodstva NOP-a sa Kupreškog polja na otok Vis.

A odmah zatim, brigada kreće ka Srbiji da bi učestvovala u velikom pohodu NÖVJ u istočne krajeve zemlje, vodeći uz put teške borbe, među kojima se ističu one na planini Vranići i Bašarinac polju. U tim danima brigada vrši danonoćne naporne marševe i sredinom jula 1944. stiže u rejon Pljevalja, gde vrši pripreme za nastupanje u Srbiju. Izbegavši, veštim manevrom, preko Ljubišnje planine nemačku ofanzivu, brigada u drugoj polovini avgusta prodire u Srbiju, gde učestvuje u razbijanju četničkih i bugarskih snaga na Zlatiboru, da bi se nastavilo razbijanjem četničkih korpusa na Jelovojoj gori i prođorom u dolinu Kolubare. Potom su se redale borbe za oslobođenje Valjeva i Uba, nakon čega je brigada, počekom oktobra 1944. izbila na Kosmaj i komunikaciju Beograd - Mladenovac, gde su se proletari sreli sa Crvenom armijom. Učešće brigade u borbama za Beograd predstavlja značajno poglavje u letopisu brigade.

Na sremskom frontu brigada se pojavila gotovo u sasvim novom sastavu. Ali njena podmlađena snaga i udarna moć ispoljile su se od prvog dana - u borbama za oslobođenje Šida, Tovarnika i Uače. Naročito teške okršaje imala je oko Tovarnika, Vinkovaca i Šarengrada. U završnim operacijama učestvovala je u oslobođenju Vukovara, Borova, Đakova, Pleternice, Nove Gradiške, Novske, Vrbovec a i Zagreba.

Brigada je na svom ratnom putu izvela brojne, duge i teške marševe, često usiljene, bez odmora i hrane, sa slabom odećom i obućom, u teškim vremenskim uslovima. Njih je bilo toliko mnogo da bi bilo teško izdvojiti neke od njih. Ipak, po dramatičnosti, naporima i stradanju kojima su bili izloženi njeni borci, ističu se neki koji su postali legendarni. Treba istaći: igmanski marš, januara 1942. godine sa Romanijskim poljem preko Igmana do Foče, po dubokom snegu na temperaturi od -30°C. Nezaobilazan je, takođe, marš od Goražda, preko planina Deve-

taka i Javorka, do Vlasenice i Bratunca, i natrag do Foče marta 1942; zatim, manevarski danonoćni pokreti u jugoistočnoj Bosni, severnoj Crnoj Gori i po istočnoj Hercegovini, uz teške borbe protiv Italijana i četnika u proleće 1942; veliki pohod, započet juna 1942. u sastavu grupe proleterskih brigada, preko planina Zelengore i Treskavice, padinama Bjelašnice, preko komunikacije Sarajevo - Mostar, za Bosansku krajinu; usiljeni marš od planine Motajice i desne obale Save, preko centralne Bosne i planina Uz-lomca, Vraniće i Bitovnje, do Ivan-sedla, februara 1943, da bi sprečila prodor nemačko-ustaških snaga u dolinu Neretve, u četvrtoj neprijateljskoj ofanzivi... U sudbonosnim bitkama na Neretvi i Sutjesci, u kojima je bilo biti ili ne biti, brigada nije imala, tako reći ni jedan dan za predah.

Od marševa u drugoj polovini 1943. i u 1944. godini ističu se nastupanja preko istočne i srednje Bosne, zatim u srednjoj Dalmaciji i od Drvara do Pljevalja, preko planina Vitoroga, Raduše, Vraniće, Zec-planine, Bitovnje, Bjelašnice i Jahorine. Prodorom u Srbiju brigada je usiljenim maršem nastupala preko Zlatibora, Maljena do Kolubare, a zatim preko Kosmaja do Beograda. I konačno nastupajući marš od Šarengrada preko Vukovara, Borova, Đakova, Pleternice, Nove Gradiške, Novske, Čazme, Vrbovaca do Zagreba.

Poslednji ratni marš brigadu je odveo od oslobođenog Zagreba, preko Ljubljane, do Trsta.

Brigada je teške borbe vodila samostalno, ili u sastavu 1. proleterske divizije, a često u sadejstvu sa drugim jedinicama NOVJ. Učestvovala je u gotovo svim značajnim bitkama NOR-a, nalazeći se u središtu operacija i u vrtlogu najsurovijih neprijateljskih ofanziva. Neke od borbi koje je vodila smatraju se među presudnim u narodnooslobodilačkom ratu.

U borbama koje je vodila, brigada je neprijatelju nanela teške gubitke, po sopstvenoj proceni: oko 10.000 poginulih, desetine hiljada ranjenih, oko 20.000 zarobljenih.

I brigada je pretrpela teške gubitke: iz njenog stroja poginulo je 3.376, a ranjeno oko 9.000 boraca i rukovodilaca.

U toku borbi i marševa nestalo je 278 boraca i njihova se sudbina nije mogla utvrditi.

Nacionalni sastav 3.376 poginulih je: 58,2 posto Srba, 24,2 posto Hrvata, 13,5 posto Crnogoraca, 2,4 posto Muslimana, 0,7 posto Slovenaca, 0,33 posto Italijana, 0,63 posto Jevreja i 0,4 posto ostalih nacionalnosti (Rusa, Nemaca, Mađara, Albanaca i dr.).

Samo na teritoriji Bosne i Hercegovine iz brigade je poginulo 1.596 boraca; u širem rejону Foče poginulo ih je 678 - (na Zlatnom Brdu 72, u dolini Sutjeske 332, na bespućima Zelengore 91, na Miljevini 116); u širem području Sokolca zauvek je ostalo 85 boraca, od toga na Pjenovcu 46, na Belim Vodama 16 i u Praći

14. Na prostoru Vlasenice, Drinjače i Zvornika poginulo je 130 proletera - (na Vlasenici 28, u Šekovićima 24, i u širem rejonu Zvornika 75 boraca). U Konjicu je ostalo 20, na Ivan-sedlu 35, na Bradini 11, u Jablanici 8; oko Travnika su poginula 103 borca - na Travniku 63, Turbetu 28 i Vitovlju 12 boraca. U Jajcu i oko njega poginulo je 37, a oko Mrkonjić-Grada 115 boraca, od kojih samo na Mliništima - 47. Slede žrtve na Livnu 21, u Duvnu 7, Šujici 19, na Kupresu 22, Sitnici 25, Ključu 14, Drvaru 5, Bosanskom Petrovcu 5, Banjaluci 5, Kotor-Varoši 27, Prozoru i Šćitu 25, Gacku (Gat) 9, Čemernu 3, Koritima iznad Bileće 3, Tesliću 5, Gornjem Vakufu 31, Kalinovik (Ulog) 31, Bosanskom Grahovu 19, Bugojnu 18, Kupresu 13, Renovici 23...

Na teritoriji Crne Gore poginuo je 71 borac (kod Andrijevice 8, Bijelog Polja 14, Brodareva 3, Kolašina 7, Mojkovca 10, Šahovića (Tomaševa) 9 i Pljevalja 26), a na teritoriji Dalmacije 49 (Cista 35 i Aržano 14).

Za 51 borca nisu ustanovljeni mesto i vreme pogibije.

U borbama za konačno oslobođenje zemlje krajem 1944, i početkom 1945. godine, pao je 1170 boraca, od kojih u pobedonosnom pohodu kroz Srbiju i u beogradskoj operaciji - 137. Na Palisadu su poginula 34 borca, u Novoj Varoši 4, Priboru, takođe 4, Bajinoj Bašti 7, Valjevu 15, Beogradu 74. U žestokim borbama na sremskom frontu brigada je pretrpela veoma velike gubitke, ukupno - 494 borca i rukovodioca (Zemun 8, Erdevik 14, Ilača 22, Ruma 23; umrli od posledica ranjavanja, kod Šarengrada 119, Šida 104, Šidskih Banovaca 9, Tovarnika 115, Nijemaca 39, Orluka 101).

Nakon probaja sremskog fronta, kroz Slavoniju do Zagreba, poginulo je 539 boraca kod Vukovara 13, Banove Jaruge 17, Đakova 27, Lipika 8, Nove Gradiške 12, Novske 22, Pleternice 127, oko Vinkovaca 25, Vrbovca 158, Zagreba 5 u poslednja tri dana rata, u manjim ali žestokim okršajima, pre oslobođenja Zagreba i dana pobeđe, brigada je izgubila 163 borca.

1 Od boraca iz prvog stroja u Rudom slobodu je dočekalo 548 / \ ili 45,5 posto vojnika revolucije. Eto - ni svaki drugi.

Prva proleterska brigada je bila neiscrpna škola vojnih, partijskih i političkih kadrova. Od boraca različitih zanimanja, godina starosti, životnih iskustava, vojnih znanja i ratne vestine, nacionalne i jezičke pripadnosti, verskih uverenja, političkog i opštег obrazovanja, ali zadojenih istom idejom, - stvarani su kadrovi sposobni za komandovanje i rukovođenje, za političko-partijski rad u jedinicama i na terenu, i za razne druge dužnosti u službi NOP-a. Vremena i uslova za miran rad nije bilo. Kadrovi su izgrađivani u toku borbi i napornih marševa, u krajnje složenim životnim uslovima. Bila je to ona, od Tita u Rudom najavljena,

surova, ali najefikasnija škola, i najstrožiji način provere sposobnosti za borbu i odanosti revoluciji.

Iz 1. proleterske brigade regrutovan je veliki broj vojnih i političkih starešina. Iz njenog boračkog sastava izraslo je: 1.556 komandira odeljenja, 369 komandira vodova, 158 komandira i 126 političkih komesara četa; 116 zamenika komandira i 119 zamenika političkih komesara četa; 44 komandanta i 45 političkih komesara bataljona; 27 zamenika komandanata i 24 zamenika političkih komesara bataljona; 21 komandant i 22 politička komesara brigade, 7 zamenika komandanata i 21 zamenik političkog komesara brigade; 7 načelnika štabova brigada i 6 načelnika štabova divizija; 19 komandanata i 8 političkih komesara divizija, 7 zamenika političkih komesara divizija; 3 komandanta, 4 politička komesara i 2 zamenika političkog komesara korpusa; 2 komandanta armije, jedan načelnik Štaba armije. Reč je o ukupno 2.714 rukovodilaca NOVJ, uz koje je na razne druge dužnosti (intendanti, obaveštajni oficiri, omladinski rukovodioci, članovi i rukovodioci politodela, referenti saniteta i dr.), otišlo još 519 drugarica i drugova ispod zastave brigade.

Za tri godine vojevanja, brigada je u druge jedinice NOVJ uputila više od 3.000 prekaljenih rukovodilaca, a znatan broj je primio mnoge odgovorne dužnosti na terenu kuda je brigada prolazila.

Starešine 1. proleterske odlikovale su se hrabrošću. U jurišima su redovno bili na čelu svojih jedinica, pa ih je i zbog toga mnogo poginulo. Prema raspoloživim podacima, poginulo je: 629 komandira odeljenja, 155 komandira vodova, 87 političkih delegata vodova, 74 komandira četa, 67 političkih komesara četa, 27 zamenika komandira četa, 31 zamenik političkog komesara čete, 16 komandanata bataljona, 12 političkih komesara - bataljona, 7 zamenika komandanata bataljona, 12 zamenika političkih komesara bataljona, 6 komandanata brigade, 4 politička komesara brigade, po jedan zamenik komandanta brigade i komandant i politički komesar divizije, te 65 rukovodilaca na raznim drugim dužnostima.

Ukupno je poginulo 1192 ili 36,2 posto svih rukovodilaca. U toku rata ranjeno je oko 1000 rukovodilaca, mnogi po nekoliko puta.

To su samo neki podaci iz legitimacije 1. proleterske, koje ona s ponosom pokazuje pred istorijom. Takva kakva je, njena je legitimacija priznanje ratnicima, ali i podsticaj i opomena onima koji dolaze, kojima pripada budućnost.

Tripo VUCINIĆ

*Bibliografija
Prve proleterske*

KNJIGE:

- Antonić Zdravko, Ustanak u istočnoj i centralnoj Bosni 1941. godine, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1973.
- Beogradska operacija, grupa sovjetskih i jugoslovenskih autora, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1964.
- Beogradska operacija-učesnici govore. Okrugli sto, 18. oktobar 1984. Beograd, Vojnoizdavački zavod, 1985.
- Beogradska bataljon Prve proleterske brigade 1941-1945, Eksportpres, Beograd 1982.
- Borojević Branko, Druga strana rata, Vojno delo, Beograd, 1959.
- Božović Branislav, Rudarska četa, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1974.
- Božović Jovan, Ovdje Prva proleterska, Vojno delo, Beograd, 1964.
- Bojić Milosav, Zapisi o mojoj četi, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1968.
- Sutjeska u dnevniku jednog partizana, Mlado pokoljenje, Beograd, 1961.
- Broz Josip Tito, Vojna djela, knjiga 1, Vojno delo, Beograd, 1963.
- Vojna djela, knjiga 2, Vojno delo, Beograd, 1961. Vojna djela, knjiga 5,
- Govori i članci, Naprijed, Zagreb, 1959.
- Čolaković Rodoljub, Zapisi iz oslobodilačkog rata, Naprijed, Zagreb, 1961.
- Dedijer Vladimir, Dnevnik, II izdanje, Jugoslovenska knjiga, Beograd, 1951.
- Dokumenti istorije omladinskog pokreta Jugoslavije, tom I, knjiga 1, knjiga 2, Istoriski odjelenje CK NOJ, Beograd, 1954. god.
- Drpljanin Tale, Dnevnik, 4. jul, Beograd, 1974.
- Đonlagić Ahmet, Leković Mišo, Njemačka ofanziva na istočnu Bosnu januar-februar 1942. godine, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1962.
- Formiranje Prve proleterske brigade i njen značaj za dalji razvoj ustanka i armije (članci)

- (U knj.) Priručnik za vojnopolitičko vaspitanje omladine u predvojničkoj obuci br. 1.-Beograd, Vojno izdavački zavod, MNO, 1948.
- Gavrilović Živojin, Igmanci, OOUR Monos, Beograd, 1979.
- »1941-1942. u svedočenjima učesnika NOB«, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1975.
- Hronologija oslobođilačke borbe naroda Jugoslavije 1941-1945, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1964.
- Ignjatović Radomir, Neprospavane noći, Prosveta, Beograd, 1963.
- Isaković Antonije, Paprat i vatrica, Nolit, Beograd, 1962.
- Jovanović Batrić, Moj bataljon, Prosveta, Beograd, 1952.
- Karić Dušan, Od Rudog do Jajca, Narodna knjiga, Beograd, Kraljevo, 1984.
- Kladarini Đuro, Bitka na Sutjesci, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1959.
- Kučan Viktor, Sutjeska, dolina heroja, Beograd, 1978.
- Bitka na Sutjesci, VVA, Beograd, 1953.
- Labović Đurica, Prvi dani Prve proleterske, 4. jul, Beograd, 1978.
- Lagator Špiro, Čukić Milorad, Partizanke Prve proleterske, Eksport-press i Konferencija za pitanje društvenog položaja žena Jugoslavije, Beograd, 1978.
- Savo Burić, Obod, Cetinje, 1973.
- Leković Mišo, Ofanziva proleterskih brigada u letu 1942, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1965.
- Leksikon NOR-a i revolucije u Jugoslaviji 1941-1945, knj. 2., Partizanska knjiga, Beograd, Ljubljana, 1980.
- Minderović Čedomir, Za Titom, II izdanje, Narodna knjiga, Beograd, 1959.
- Mitrović Mitar, Pod zastavom Prve proleterske, Narodna knjiga, Beograd, 1983.
- Ratno putovanje, Prosveta, Beograd, 1953.
- Mihailović Živorad, Rudarska četa, Prosveta, Beograd, 1953.
- Poslednja prozivka, Minerva, Subotica, 1959.
- Milić Anton Marko, Dvajindvast tisoć kilometrov od Kragujevca do Kragujevca, Borec, Ljubljana, 1963.
- Morača Pero, 1942 - prelomna godina NOR-a, Vojno delo 1957.
- Narodni heroji Jugoslavije, Mladost i Prosveta, Beograd, 1975.
- Nedeljković Dušan, Etika Sutjeske, Prosveta, Beograd, 1964.
- Neretva, knj. 1-3, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1965.
- Nikić Milisav, Od danas smo proleterska, Rad, Beograd, 1961.
- Iz ratnih doživljaja proletera, Narodna knjiga, Beograd, 1959.
- Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941-1945, knj. 1 i 2, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1963-5.

- Osnivanje Prve proleterske brigade i njen značaj za daljnji razvoj armije i ustanka (u knj.) Priručnik za vojnopolitičku obuku boraca Jugoslovenske armije, Beograd, Politička uprava JA, 1946.
- Parezanović Teodosije, Partizanske vatre, Prosveta, Beograd, 1962.
- Peti kongres KPJ, Kultura, Beograd, 1948.
- Petnaestogodišnjica borbe na Sutjesci, Općinski odbor Saveza boraca NOR-a, Zadar, 1958.
- Prva proleterska Ilustrovana monografija, Globus, Zagreb, Ljubljana, 1984.
- Prva proleterska knj. 1. i 2. Zbornik sjećanja, Vojno delo, Beograd, 1963.
- Prva proleterska brigada od Beograda do Zagreba, Propagandni odsek Prve proleterske, Zagreb, 1945.
- Prvi crnogorski bataljon I proleterske brigade, Odbor Prvog bataljona, Beograd, 1977.
- Roglić Stevan, Savićević Lazar, Prema Neretvi i Drini, Kragujevac, Svetlost, 1984.
- Romac Paško, Borbe, Matica srpska, Novi Sad, 1950.
- Rosi Ante, Okupatorski vojnici borci NOV-a, Narodna armija, Beograd, 1985.
- Rudo, Oslobođenje, Sarajevo, 1971.
- Simić Dragan, Nisam bio sam, Novo pokolenje, Beograd, 1951.
- Stanišić Milija, KPJ u izgradnji oružanih snaga revolucije 1941-1945, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1973.
- SUTJESKA, zbornik radova, knj. 1-5, Vojnoizdavački zavod, red. Vojno delo, Beograd, 1960.
- SUTJESKA, zbornik sjećanja, Narodna knjiga, Cetinje, 1953.
- Sušić Derviš, S proleterima, Svetlost, Sarajevo, 1950.
- Titova reč u publikacijama JNA 1941-1980, anotirana bibliografija, CVNDI, Beograd, 1982.
- Prva proleterska udarna: 91, 93, 94, 96-101, 105, 112, 113, 125, 129, 139, 140, 165, 175, 209, 212, 232, 238, 259, 260, 262, 265, 267-269, 271-273, 275, 277, 284, 287, 294, 295, 304, 307, 309, 312-314, 318, 323, 334, 337, 339, 343, 347, 353, 355, 356, 361, 368, 379, 401, 402, 419, 441, 450, 453-155, 459, 466, 468, 594, 622, 623, 650, 705, 792, 794, 807, 850, 917, 994, 1068, 1134, 1325, 1431, 1432, 1470, 1472, 1749, 1776, 1781, 1784, 1909, 1910, 2088, 2090, 2091, 2385.
- Bataljoni: Kragujevački, 260, 267, 269, 272, 273, 277, 280
- Kraljevački, 78, 80, 87, 205, 209, 1280
- Prvi Lovćenski, 97
- Šumadijski, 248, 273
- Garibaldi, 1043

- Treći kragujevački bataljon Prve proleterske brigade, knj. 1. i 2.
Svetlost, Kragujevac, 1974.
- Tri godine Prve proleterske divizije, Beograd, 1946.
- Trgo Fabijan, Četvrti i peta neprijateljska ofanziva, Vojnoistorijski institut, Beograd, 1968.
- Vešović Radonja, Kolona i vidici, 4. juli, Beograd, 1981.
- Vešović Radonja, Kolonna i gorizonty, Voinizdat, Moskva, 1976.
- VOJNA ENCIKLOPEDIJA, Redakcija vojne enciklopedije, Beograd, knj. 7, 1974.
- Vujošević Jovan, Proleterska četa, Prosveta, Beograd, 1953.
- Vujošević Jovan, Dan jedinice, Vojnoizdavački zavod, 1974.
- Vukanović Radovan, Na ratnoj stazi, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1965.
- Vuksanović Miloš, Prva proleterska brigada, Narodna knjiga, Beograd, 1981.
- Zapisi o borbama iz NOR-a, Glavni odbor Saveza boraca NOR-a, Beograd, 1968.
- Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije. Koreferati. Naučni skup. (b.i.), Beograd, 1985.
- Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije, VII, Beograd, 1957.
- Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslovenskih naroda, tom I-IX, Vojnoistorijski institut, Beograd,
- tom I, knj. 1, 2, 11, 12, 13, 14, 15, 18
- tom II, knj. 1-12
- tom III, knj. 1, 3, 4, 5, 8
- tom IV, knj. 3-27
- tom V, knj. 6, 19, 32-35
- tom IX, knj. 1-9
- Zbornik - Dokumenti jedinica, komandi i ustanova Njemačkog Rajha, tom. XII, knj. 1-4
- Zbornik - Dokumenti jedinica, komandi i ustanova Kraljevine Italije, tom XIII, knj. 1-3
- Zogović Radovan, Na poprištu, Kultura, 1947.

PERIODIKA

NOVINE

- April 1945. - Sremski front, Crvena zvezda, Beograd, 11. 4. 1961.
- Cogurić Miljan, U Rudom 22. 12. 1941, Svetlost, Kragujevac, br. 51, 1957.
- Dugalić Momčilo, Komunisti naprijed, Narodna armija, Beograd, 16. 12. 1976.

- Đukić Branko, Devetorica iz Prve proleterske, Glas Slavonije, 31. 4. 1958.
- Đukić Gojko, S Prvom u proboru, Front, 1958.
- Grgurević Dragutin, Dalmatinci među Crnogorcima, Narodna armija, 26. 2. 1971.
- Hozić A., Rudo mjesto rođenja Prve proleterske, Narodna armija 17. 12. 1971.
- Ivanović Miladin, Beogradski bataljon, 4. jul, Beograd, 15. 10. 1974.
- Jauković Danilo, Prva proleterska je formirana 21. 12. 1941.
- Jovanović Batrić, U prvoj proleterskoj, Politika, 17. 1. 1969.
- Od sada smo istinska vojska, Politika, 6. 2. 1969.
- Pobjeda na sektoru Sinajevina - Mojkovac, Pobjeda, Titograd, 10. 6. 1959.
- Četković Mila, Igmanske rane, 4. jul, 4. 2. 1969.
- Katić Milivoje, Minerji Prve proleterske na Sutjesci, 4. jul, 2. 7. 1968.
- Korać Dušan, Petnaest sudbonosnih minuta na Balinovcu, Beograd, Narodna armija 10. 3. 1967.
- Korać Dušan, Proboj na Sutjesci i Zelengori, Jedinstvo, Priština, 5. 6. 1973.
- Kronja Šime, U Rudom 1941, Front, 17. 12. 1971.
- Labović Đurica, S proleterima od Rudog do Foče preko Igmana, Oslobođenje, Sarajevo. 1 do 26. 6. 1977.
- Prvi dani Prve proleterske i operacije okupatora, Borba, Beograd, 15. do 31. 12. 1977.
- Lagator Spiro, Tisuću dvijestotine dana borbe i marševa Prve proleterske, Novi list, 16. i 20. 12. 1956.
- Lovćenski bataljon Prve proleterske brigade, Pobjeda, Titograd, 18. do 28. 12. 1969.
- Leković Mišo, Najznačajnije Titove odluke u prvoj godini NOR-a, Odbrana i zaštita, 5. 9. 1977.
- Ofanziva proleterskih brigada u zapadnu Bosnu, Narodna armija, 19. 12. do 3. 12. 1973.
- S Prvom proleterskom na sremskom frontu, Borba, Beograd 15. do 23. 2. 1975.
- Milin Vojislav, Sećanje hirurga Prve proleterske, Dnevnik, Novi Sad, 22. 12. 1965.
- Milojević Miloje, Od Kragujevca do Rudog, Narodna armija, Beograd, 9. 12. 1965.
- Mrvoš B., Iz ratnog dnevnika 4. kraljevačkog bataljona, Ibarske novine, Kraljevo, 4. 7. 1965.
- Nikić M., Tragom marševa i borbi Prve proleterske, Narodna armija, Beograd, 22. 12. 1951.

- Nikoliš Gojko, Dve crtice o liku Prve proleterske, Borba, Beograd, 18. 12. 1961.
- Igmanski marš Prve proleterske brigade i zbrinjavanje njegovih žrtava, Socijalna medicina, Beograd, 1968.
- Novović Mirko, Prva brigada bila je i prva škola, Narodni vojnik, 22. 12. 1956.
- Poslednji obruč je probijen, Pobjeda, Titograd, 13. 7. 1968.
- Pajović Ljubivoje, Iz borbe u borbu, Dragačevo, 7. 7. 1968.
- Tri decenije od bitke na Drini, Front, Beograd, 6. 4. 1973.
- Pejanović Dušan, Najbolji borčev drug, Front, Beograd, 4. 1971.
- Parezanović Teodosije, Rođena je Prva proleterska, Front, Beograd, 22. 12. 1978.
- Radović Nikola, Sjećanje na Savu Burića, Pobjeda, Titograd, 15. do 20. 6. 1969.
- RUDO, Borba, Beograd, 3. do 8. 10. 1972.
- Sijarić Čamil, Rudo, Oslobođenje, Sarajevo, 8. 4. 1972.
- Simović Milan, Prodor do Save, Borba, Beograd, 22. 12. 1965.
- Stijović Milonja, Tito sa rukovodećim kadrom Prve proleterske, 4. jul, 2. 8. 1977.
- Šćekić Draško, Pred spomenikom Prve proleterske, Oslobođenje, Sarajevo, 20, 21. 12. 1974.
- Vešović Radonja, Put Prve proleterske od Rudog do Sutjeske, Borba, Beograd, 31. 8. - 3. 10. 1971.
- Zapis o Prvoj proleterskoj brigadi, Komunist, Beograd, 6. 1. 1972.
  - Kolona i vidici, Komunist, Beograd, 7. 9. 1972.
  - Smisao Sutjeske, Narodna armija, Beograd, 24. 5. - 14. 6. 1968.
  - Sutjeska, Narodna armija, Beograd, 10. 9.-24. 9. 1971.
  - Balinovac, Pobjeda, Titograd, 7. 8. 1968.
  - Ob obletnici ustanovite Prve proleterske brigade, Naša obramba, 12. 1975.
  - Sa ratnih staza Prve proleterske brigade, Pobjeda, Titograd, 7. do 26. 2. 1971. i 10, 17, 24. i 31. 10. 1971.
- Vujošević Jovan, Bataljon »Garibaldi«, Crvena zvezda, Beograd, 16. 10. 1956.
- Na Sremskom frontu prije tri decenije, 4. jul, Beograd, 1. do 28. 1. 1975.
- Iz ratnog dnevnika, 4. jul, Beograd, 2. 2. do 2. 3. 1971.
- Vujošević Jovan, Od udarnih grupa do Jugoslovenske narodne armije, Narodna armija, Beograd, 9. 5. 1975.
- Vujošević Radomir, Jedan put do Rudog, Politika, Beograd, 23. do 31. 12. 1961.
- Vukadinović Svetozar, U stroju Prve proleterske, Dnevnik, Novi Sad, 21. do 27. 12. 1974.

ČASOPISI

- Božović Luka, Iz ratnih beležaka od 14. maja do 19. juna 1943. godine, Vojno delo br. 6/1958.
- Broz Josip Tito, Sjećanje na dane stvaranja Prve proleterske brigade, Vojnoistorijski glasnik, br. 4/1950.
- Đonlagić Ahmet, Leković Mišo, Druga etapa druge neprijateljske ofanzive, Vojnoistorijski glasnik, br. 4/1957.
- Đurašević Nikola, Borbe 1. proleterske brigade u centralnoj Bosni od novembra 1942. do januara 1943. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 3/1954.
- Jauković Danilo, Nekoliko podataka o formiranju Prve proleterske brigade, Vojnoistorijski glasnik, br. 1/1957.
- Kučan Viktor, Gubici Operativne grupe Vrhovnog štaba NOVJ u bici na Sutjesci, Vojnoistorijski glasnik, br. 4/1975.
- Leković Mišo, Najznačajnije Titove odluke u prvim dvema godinama NOR-a, Vojnoistorijski glasnik, br. 2-3/1977.
- Milivojević Dobrivoje, Snabdevanje i održavanje naoružanja u Prvoj proleterskoj brigadi, Vojnotehnički glasnik, br. 9/1961.
- Miljanić Gojko, Odluka Vrhovnog štaba i pripreme za pohod grupe brigade u Bosansku krajinu juna 1942. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 4/1965.
- Parezanović Teodosije, 'Borbe Prve proleterske brigade u petoj neprijateljskoj ofanzivi', Vojnoistorijski glasnik, br. 3-4/1953.
- Perović Branko, Borbe na području Sinjajevine i Kolašina u aprilu i maju 1942. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 3/1971.
- Popović Koča, Pobeda na Sutjesci - delo svih jedinica koje su učestvovali u bici, Vojno delo, br. 6/1958.
- Raičević Petar, Babac Pavle, Prodor Prve proleterske divizije u Srbiju (dejstva od 12. do 29. avgusta), Vojnoistorijski glasnik, br. 4/1954.
- Rosi Ante, Borba u susretu Prve proleterske brigade kod Čelebića maja 1943, Vojni glasnik, br. 6/1982.
- Franjković Pavle, Sačuvani originalni žigovi nekih vojnih jedinica iz NOR-a, Vesnik vojnog muzeja, br. 11-12/1966.
- Stepančić Miroslav, Treća neprijateljska ofanziva u istočnoj Bosni, Crnoj Gori i Hercegovini gledano kroz neprijateljska dokumenta, Vojnoistorijski glasnik, br. 3/1951.
- Šćekić Vlado, Borbe Prve proleterske divizije juna 1944. godine radi izbjegavanja okruženja, Vojnoistorijski glasnik, br. 1/1961.
- Šćekić Vlado, Partijski rad u Prvom bataljonu 1. proleterske brigade, Vojno delo, br. 10-11/1961.

- Seme Jože, Buturović Radule, Prekomorske jedinice u narodnooslobodilačkoj vojsci Jugoslavije, Vojnoistorijski glasnik, br. 1/1967.
- Višnjić Petar, Formiranje Prve proleterske brigade, Vojnoistorijski glasnik, br. 3/1976.
- Borbe Prve proleterske divizije u Sandžaku (avgusta 1944), Vojnoistorijski glasnik, br. 1/1979.
- Vujošević Jovan, Formiranje italijanskog antifašističkog bataljona »Garibaldi« u Splitu 13. septembra 1943. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 1/1974.
- Vukotić Jovo, Prva proleterska divizija u forsiranju Drine 1943. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 6/1961.
- Zekić Miloš, Druga neprijateljska ofanziva, Vojnoistorijski glasnik, br. 2-3/1956.
- Živković Živko, Prvi bataljon 1. proleterske brigade u periodu april-maj 1942. godine, Vojnoistorijski glasnik, br. 2-3/1956.

Na kraju treće knjige

- prilog -

Preostalo je još tehničko uređivanje i štampanje i knjiga će se naći pred javnošću. U prva dva slučaja redakcija još pošto može učiniti, a susret TREĆE KNJIGE PRVA PROLETERSKA sa javnošću, redakcija može samo sa znatiteljom očekivati, učiniti bilo šta drugo, nije u mogućnosti.

Sa nekoliko napomena, po završenom poslu u pripremi treće knjige, redakcija želi da obrazloži neka rješenja na koja se opredjelila u uređivanju rukopisa, imajući na umu izraženu želju mnogih boraca brigade da se zaokruži započeti posao u dvije prethodne knjige. Ova, treća, tematski usmjerena na borbeni put i djelatnost brigade u poslednjoj godini rata, od proljeća 1944. do kraja rata 1945, iako poslije vremenskog razmaka od preko dvadeset godina, prirodan je nastavak započetog posla. To se sada sa više pouzdanja može tvrditi. Tu tvrdnju, uz drugo, valjano potkrepljuje već pomenuti podatak, da su tri četvrtine autora, od ukupno 85, borci brigade, koji su u njene redove stupili poslije stroja u Rudom.

Treća knjiga, sa prethodna dva toma »Prva proleterska«, čini jedinstveno izdanje što potvrđuje njen sadržaj i tehnička oprema. Uostalom, takvo opredjeljenje najčešće je zastupano na brojnim dogovorima u svim sekcijama brigade i njenim bataljonskim odborima, čijim angažovanjem je pokrenut tako veliki broj boraca da učestvuje u stvaranju treće knjige zbornika sećanja.

Redakciji je bilo ostalo da rukopise grupiše u logična poglavља, odstrani nepotrebna ponavljanja (naročito u rukopisima koji su preuzeti iz bataljonskih monografija i knjige »Dalmatinci u Prvoj proleterskoj«) i osigura korektan odnos prema zbivanjima i istorijskoj dokumentaciji sa kojom raspolažu naše institucije. I, naravno, u toku pripreme knjige da obezbjedi neophodnu saradnju i veze sa autorima, brigadnim sekcijama i bataljonskim odborima.

U pripremi i stvaranju fizionomije treće knjige bilo je zamisli i želja koje se nisu mogle ostvariti. Pomenućemo namjeru i u vezi sa tim dio pripremljenih ispravki objavljenog sastava brigade iz vremena njenog stvaranja, kako se najčešće govori, sastava stroja brigade u Rudom, koji je objavljen, kao jedan od najvrednijih do-

kumenata u prvoj knjizi. Ipak se odustalo od te namjere iz više razloga. Dva treba, u ovoj prilici, pomenuti. Prvi, što bi konačno uobličavanje teksta ispravki zahtijevalo još jedno provjeravanje, a time, možda, ugrozilo da se realizuje želja da se treća knjiga objavi uoči 45 godina od formiranja brigade, prije 22. decembra ove godine, što je i inače bila želja svih koji su se bavili njenom pripremom: i autora, i redakcije, i boraca. I drugi, što je sada već izvjesnije, da ima izgleda da se pripremi i objavi spomenica brigade, u kojoj bi se našla imena svih boraca koji su se borili u jedinicama 1. proleterske brigade od njenog formiranja (postoji dokumentacija za 12.500 imena sa osnovnim podacima). Naravno, za tu priliku bi bile izvršene neophodne izmjene i u sastavu stroja u vrijeme stvaranja brigade u Rudom. Želja je da se spomenica sa imenima boraca objavi povodom obilježavanja 50 godina od formiranja brigade.

Prve dvije knjige štampane su u latiničnom i čiriličnom izdanju. Suočeni sa činjenicom da se treća knjiga štampa u manjem tiražu nego prve dvije, a da bi dva izdanja (latinično i čirilično) znatno poskupilo troškove izdavanja treće knjige, poslije brojnih konsultacija, odlučeno je da se u jednom izdanju koriste dva pisma. Redakcija se nada da će čitaoci i borci sa odobravnjem prihvati takvo rješenje.

Redakcija, takođe, izražava zahvalnost svima koji su svojim angažovanjem doprinijeli da se rad na trećoj knjizi privede kraju, a naročito autorima, koji su sa iskrenim nastojanjem svjedočili o borbenom putu brigade.

REDAKCIJA

Registar

GEOGRAFSKI NAZIVI

A

- Abisinija (Etiopija): 151
Adaševci: 416, 417, 439, 448, 455, 477, 486, 487, 488, 489, 645, 662
Afrika: 411
Albanija: 505
Aleksića imanje (Ub): 221
Almaš Šume: 508
Amerić: 241
Andrijevica: 718
Arandelovac: 344
Aržana: 655
Austrija: 180, 597, 609, 670
Avala: 241, 242, 245, 249, 275, 278, 279, 281, 288, 290, 295, 299, 316, 317, 318, 334, 344, 346, 355, 640, 660
Avtovac: 144, 674
Azija: 411 1

B

- Babe: 344
Babića krčevine: 52
Babin Dol: 561, 633
Babina Luka: 223, 240
Baćina: 636
Baćinci: 521
Baćka Palanka: 564
Baćvice: 101
Baćevac: 256, 257, 344
Bajina Bašta: 180, 201, 215, 342, 531
Balinovac: 674, 715

- Balkan: 151
Balukana: 31
Balje: 530
Banat: 643, 653
Banićev salaš: 567
Banićevac: 669
Banija: 161
Banoštar: 372, 437, 456, 462, 676
Banova Jaruga: 608, 636, 671
Banovina (planina): 426
Banjaluka: 19, 21, 23, 74, 162, 291, 316, 334, 718
Banjani: 240, 294
Banjica (deo Beograda): 235, 242, 249, 279, 280, 281, 282, 296, 300, 302, 310, 315, 320, 321, 327, 335, 350, 351, 461, 531, 639, 644, 645, 661
Banjički potok: 279, 280, 282
Banjički vis (deo Beograda): 245, 249, 275, 276, 279, 280, 281, 282, 299, 300, 301, 309, 330, 331, 334, 337, 352, 353, 502, 660
Banjičko polje (deo Beograda): 423
Bapska: 560, 633
Bar: 497
Baraci: 48, 66
Barajevo (selo kraj Beograda): 346
Barevo: 23, 26, 161
Bari (Italija): 159
Barić: 639
Bašarinac-polje: 40, 107, 117, 118, 119, 123, 126, 360, 716
Batajnica (deo Beograda): 280, 292, 370, 676

- Batočina: 216
 Batrina Kapela: 621
 Bavan: 715
 Beć: 609
 Bekteš: 590, 595, 596, 598
 Bela Reka: 676
 Bela Zemlja: 239
 Bele vode: 717
 Belgija: 487
 Beli Potok (selo kraj Beogra-
     da): 280, 281, 299, 461
 Beočin: 371, 372, 432, 456, 462
 Beograd: 66, 147, 162, 180, 183,
     205, 218, 220, 241, 242, 243,
     244, 245, 246, 247, 248, 249,
     250, 251, 254, 256, 257, 273,
     275, 276, 277, 278, 279, 280,
     281, 287, 288, 290, 292, 293,
     294, 295, 298, 299, 300, 302,
     309, 310, 311, 312, 315, 317,
     319, 320, 321, 325, 327, 328,
     331, 332, 333, 334, 336, 338,
     339, 340, 341, 342, 343, 345,
     346, 348, 350, 351, 352, 353,
     355, 356, 357, 358, 359, 360,
     361, 375, 376, 378, 380, 382,
     383, 409, 411, 412, 413, 418,
     431, 432, 434, 435, 443, 445,
     456, 461, 462, 469, 493, 494,
     498, 502, 507, 522, 531, 566,
     588, 601, 639, 644, 645, 660,
     661, 671, 676, 677, 680, 682,
     685, 714, 716, 717
 Berak: 453, 454, 457, 473, 474,
     476, 640
 Berane (Ivangrad): 530
 Berislavec: 670
 Berkasovo: 426, 427
 Berlin (Nemačka): 417
 Bežanija (deo Beograda): 280,
     324, 456
 Bežanijska kosa (deo Beogra-
     da): 282, 292, 346, 370, 385,
     639
 Bijele Vode: 715
 Bijelo Polje: 718
 Bijeljina: 561, 579
 Bileće: 718
 Bingule: 432
 Biokovo (planina): 147, 149
 Bioska: 643
 Biškupec: 669, 670
 Bitovnja (planina): 127, 717
 Bitulje: 473
 Bjelašnica (planina): 126, 127,
     128, 129, 130, 131, 132, 144,
     717
 Bjeliševac: 596
 Bjelovar: 636, 666
 Bjelovina: 49, 69
 Bjeljevina: 51, 53, 62, 69, 87
 Blagajsko polje: 75
 Blato: 160, 203
 Blažedol: 669
 Boč: 645
 Bogavica: 78
 Bogićevac: 636
 Bojnik: 666
 Bokšić (zaselak): 473
 Boljanić: 179
 Borci: 26, 27
 Borje: 142
 Borova glava: 183, 185, 191, 197,
     198, 201, 202, 208, 211, 239
 Borovica: 47, 85
 Borovnjak (planina): 20
 Borovo: 559, 567, 568, 571, 573,
     578, 594, 606, 639, 671, 716,
     717, 679
 Bosanska krajina: 19, 44, 422,
     717
 Bosanski Novi: 208
 Bosanski Petrovac: 19, 59, 115,
     148, 276, 360, 423, 718
 Bosansko Grahovo: 144, 326,
     715, 718
 Bosna: 140, 145, 162, 189, 233,
     242, 351, 378, 417, 430, 505,
     527, 594, 663, 664, 683, 715,
     716, 718
 Bosna (reka): 112
 Bosna i Hercegovina: 139, 140,
     145, 146, 147, 717, 719
 Bosut (reka): 418, 420, 421, 490,
     491, 503, 508, 517, 518, 519,
     520, 555, 662, 671

Bosutske šume: 496, 505, 508
Bošnjaci: 60
Boždarevac: 344
Božjakovina: 666
Božurnja: 60
Bradina: 718
Brčko: 505, 553, 561, 579
Brda: 84
Brdo: 20, 30
Brezani: 668, 669   ... ;
Brezna: 552
Brezovac: 593, 630, 665
Brezovica: 463
Brod: 635
Brodarevo: 718
Bubregov salaš: 415, 454
Budimpešta (Mađarska): 609
Bugojno: 120, 717, 718
Bujadnica: 21
Buk: 596
Bukovača: 51, 60, 62
Bunčevci: 58, 60
Busovača: 107, 108

c

Centralna Bosna: 107, **125**
Cetina (reka): 464
Cista: 716
Cista Mala: 626
Crljenica (kota 1112): 52
Crna Gora: 139, 144, 146, 147,
158, 212, 417, 430, 497, 505,
585, 599, 663, 664, 673, 674,
714, 715, 716
Crna gora (planina): 62
Crni potoci: 586
Crni vrh (kota 1259): 22, 48, 120
Crvena Jabuka: 240, 333

ć

Ćehotina (reka): 674
Ćelići: 27
Cemonov Most: 639
Ćirikovac: 27
Ćosinci: 596, 597

c

Čačak: 147, 643
Čadavica: 24, 26, 27
Čaglin: 551, 583, 595, 611, 613,
620
Čajetina: 200, 201, 205, 239
Čajniče: 143, 213
Čakovac: 409, 415, 424, 427, 442,
462, 473, 477, 480, 512, 555,
601, 612
Čakovci: 484, 486, 587
Čalma: 463
Čardak: 61, 106
Čardak-livade: 62, 87
Čazma: 552, 608, 637, **655, 665**,
717
Čelebić: 674, 715
Čemerno: 144, 718
CCTV/C* 372
Čigote: 191, 192, 198, 201, 202,
211, 342
Čukarica (deo Beograda): 220,
348
Čvore: 142
Čvorkovec: 567

D

Dalmacija: 139, 147, 148, 149,
150, 233, 309, 353, 417, 467,
663, 683, 714, 715, 716
Dalj: 568, 635
Darkovac: 595
Daskatica: 637
Debela kosa: 45
Debela meda: 21
Dedevci: 254
Dedinje (deo Beograda): 283,
300, 302, 312, 314, 329, 330,
331, 332, 345, 346, 348, 461,
643
Dedinjski skver (deo Beogra-
da): 301
Desme: 309
De ve tak: 716
Devetina: 316
Dilj (planina): 551, 583, 613   :
Dinara (planina): 147

Divci: 333
Dobro Polje: 677
Dobroselice: 180, 183, 184, 191,
197, 198
Dolovo: 637
Doljani: 117
Donje Mile: 27
Donji Lipovac: 636
Donji Uljanik: 636
Donji-Vakuf: 44, 118, 121
Donji Vrbljani: 78, 79
Draganić-podovi: 48, 49, 77, 81,
85, 531
Draglica: 239
Dragutinac: 637
Drava: 666
Draževac: 638
Drenova Dol: 47
Drenova: 198
Drina (reka): 121, 148, 149, 213,
238, 254, 333, 415, 674, 676,
715
Drinjača: 718
Drlupe: 461
Drniš: 626
Drvar: 19, 28, 42, 46, 49, 51, 52,
53, 54, 55, 56, 57, 58, 67, 69,
70, 71, 73, 74, 76, 77, 81, 84,
86, 89, 91, 92, 93, 94, 103,
114, 137, 160, 161, 211, 234,
237, 418, 586, 717, 718
Drvarska kotlina: 49
Dub: 143, 201, 216, 218
Duboka Dolina: 34, 35
Dubraci: 27
Dubrava: 232, 423, 626
Dubrave: 27, 507
Duge Njive: 103
Dugi otok (ostrvo): 160 •
Dugo selo: 666
Duljci: 84
Dunav (reka): 286, 291, 409, 453,
457, 507, 509, 523, 526, 551,
553, 555, 556, 558, 561, 562,
563, 570, 573, 577, 582, 583,
604, 606, 633, 646, 647, 661,
664
Durmitor (planina): 97, 144,
585, 673, 674

Duvno: 144, 147, 233, 455, 715
718

Đ

Đakovačka satnica: 594
Đakovo: 551, 594, 595, 607, 671
677, 716, 717
Đedina Rijeka: 635
Đeletovci: 409, 414, 424, 462
473, 498, 508, 512, 514, 555,
661
Đula glava (kota 1486): 49, 50
Đurđev vrh: 135
Đurinci: 180, 218, 219, 246, 247,
248, 250, 277, 278, 334, 343

E

Erdevik: 409, 412, 427, 432, 433,
434, 462, 473, 507, 604, 640,
661

Ernestinovo: 635

Ervenik: 160

F

Foča: 140, 141, 142, 143, 209,
342, 422, 430, 436, 585, 715,
716, 717

Fruška gora: 409, 427, 437, 438,
452, 456, 645

G

Gacko: 718
Gaj: 197, 669
Gaočići: 152, 421, 714
Garešnica: 636
Gat: 143
Gerevo: 234
Gerzovo: 24, 25, 42, 67, 236
Gerzovske košare: 103
Gibarac: 425, 463
Glamoč: 19, 49, 50, 53, 55, 56,
57, 60, 62, 69, 75, 87, 89, 126
Glamočko polje: 63

- Glavatičovo: 715
 Goč: 253
 Gojino brdo: 299, 300
 Gola kosa (kota 1650): 51, 69
 Gola planina: 26, 27
 Golija (planina): 378
 Goražde: 141, 144, 716
 Gorice: 47
 Gorjani: 551, 589, 594, 607, 635
 Gornje Mile: 27
 Gornje Poljane: 27 ..
 Gornje Polje: 26, 27
 Gornje Vukovsko: 531
 Gornji Ulianik: 636
 Gornji Vakuf: 106, 107, 117, 122,
     123, 586, 715, 718
 Gostilja: 161
 Gostivar: 209
 Graberje: 597
 Grabovac: 636, 665
 Grabovo (železnička stanica):
     473
 Gradac: 637, 673
 Gradec: 666, 667
 Gradina: 21, 22, 29, 34, 48, 78,
     80, 626
 Gradine: 252
 Gradiška: 636
 Gravina: 159
 Grčićev salaš: 496
 Grčka: 180, 505
 Greda: 666
 Grdica: 253
 Grmeč (planina): 161
 Grocka: 276, 288, 290, 345
 Grubaljev salaš: 554, 561
 Grubišno Polje: 686
 Gučje: 617
 Gustovare: 26, 27
- H**
- Han-Pjesak: 149, 716
 Hercegovina: 144, 247, 378, 417,
     430, 673, 674, 683, 715, 716
 Hoćune: 27
 Hrastje: 670
- Hruškovac: 552, 666, 668, 669
 Hrváčani: 232
 Hrvatska: 134, 146, 147, 714
 Hrvatsko zagorje: 670
 Hvar: 160
- I**
- Ibar (reka) 253, 254, 364
 Igman (planina): 141, 241, 620
     716
 Ilača: 413, 418, 424, 441, 452
     462, 473, 492, 496, 509, 510'
     604, 716
 Ilirska Bistrica: 677
 Ilok: 371, 430, 432, 437, 507, 677
 Ilova (reka): 551, 630, 666
 Imljani: 101, 161
 Imotski: 469
 Indija: 409, 436
 Istočna Bosna: 551
 Italija: 65, 106, 115, 121, 152
     158, 161, 350, 432, 464, 497
     530, 609, 623, 680, 684, 714,
     716
 Ivan-sedlo: 717, 718
 Ivan Zelina: 637
 Ivanci (zaseok): 418
 Ivančići: 140
 Ivanjica: 240
- J**
- Jablanica: 718
 Jабуће: 644
 Jabuka: 133
 Jahorina (planina): 141, 422
     717
 Janj: 47, 85
 Janja (reka): 234
 Jajce: 19, 20, 22, 23, 26, 27, 44
     45, 46, 47, 48, 55, 56, 71, 74,
     76, 81, 84, 97, 103, 110, 148,
     154, 155, 161, 162, 209, 234,
     324, 715, 716, 718
 Jajinci (kod Beograda): 242,
     300, 310, 319, 320, 345, 644

Jaklića kolibe: 126
Jakšić: 607, 649
Jaruge: 645
Jasenovi Potoci: 49, 55, 78, 234
Javorak (prevoj): 717
Jelašca: 142
Jelova gora: 215, 216, 218, 219, 239, 643, 716
Jelsa (Hvar): 160
Jerkovac: 626
Jerkovićev stan: 418
Jezero: 26, 27, 28, 84
Jokića-poljane: 55, 62
Jošanica (reka): 28
Jovičići: 27
Jugoslavija: 101, 146, 150, 180, 245, 383, 417, 597, 609, 677, 684, 714

K

Kadanovci: 596
Kaldrma: 160
Kalemegdan (deo Beograda): 276, 284, 286, 288, 289, 290, 291, 292, 296, 299, 316, 323, 324, 337, 340, 341, 348, 353, 356, 502
Kalemegdanska tvrđava: 286, 645
Kalina (kota 1531): 120
Kalinovik: 141, 142, 715, 718
Kalkanove livade: 47
Kamenica: 371
Kanarevo brdo (deo Beograda): 329, 330
Kapela: 637
Kapela Batrina: 613
Karađorđev park (deo Beograda): 332, 337
Karbonara (Italija): 530
Kardeljevo: 626
Kašin: 658
Katušica (reka): 199
Kijevo: 141
Klačine: 60
Klekovača (planina): 75, **91, 92**, 94, 97

Klis: 626
Klještarica: 496
Klještevica: 426, 428
Ključ: 19, 21, 24, 148, 714, 718
Kmurica (brdo): 144
Kneževac: 329
Kneževac (Slavonska Požega): 595, 635
Kokin Brod: 211
Kolašin: 144, 530, 718
Kolfiorit (logor u Italiji): 530
Kolubara (reka): 180, '219, 228, 275, 460, 638, 716, 717
Komar: 107, 116, 123
Komarnica: 674
Komiža (Vis): 160
Komletinci: 418', 421
Konak: 667
Konatica: 638 <
Konjic: 128, 415, 423
Konjoder: 179
Koprivnica: 666
Korčula (ostrvo): 160, 161, 209
Korda (Gostivar): 594
Korita: 718
Korobari (Bari, Italija): 158
Kosjerić: 180, 201, 219, 239
Kosmaj (planina): 218, 219, 241, 294, 644, 716, 717
Košur: 674
Košutnjak (deo Beograda): 329
Kotline: 20, 21, 31
Kotor (selo): 26
Kotor-Varoš: 19, 161, 162, 718
Kovač: 198, 342
Kovačevac: 27
Kovanj: 252, 254
Kovren: 200
Kozara (planina): 145
Kozjakov salaš: 496
Kožalj: 197
Kožuari: 240, 459, 460, 463
Kragujevac: 147, 216, 275, 600
Kraljeve vode (Zlatibor): 189, 190, 192, 199, 202, 208, 209, 210
Kraljevo: 147, 252, 253, 255, 373, 375, 377

- Krče: 667
 Krekovi: 674
 Kremna: 198, 201, 524, 556
 Krička: 630
 Kriva breza: 199
 Križevci: 666
 Krkač: 669
 Krndija (planina): 583, 596, 613
 Krstac (vis): 122, 123
 Krš (kota 1488): 51, 69
 Krupa: 160
 Kruščićka planina: 120
 Kruševac: 252, 492
 Kruševačka planina: 107
 Kubino brdo: 49, 50, 61
 Kučajni: 589
 Kukujevci: 427, 430, 463, 521, 603, 609, 633, 645, 646, 677
 Kukunjevci: 636
 Kula: 583, 584, 595, 596, 613
 Kumodraž (deo Beograda): 435, 437, 439, 441
 Kupres: 105, 152, 153, 154, 233, 718
 Kupreško polje: 62, 64, 65, 70, 88, 89, 93, 105, 106, 121, 423, 716
 Kutina: 666
 Kutjevo: 595, 596, 607, 613
 Kutjevska rijeka: 596, 597
 Kutjevsko polje: 653
 Kutljerovac: 53
 Kuzmin: 507
- L**
- Lajkovac: 219, 220, 340, 460, 463, 644
 Laslovo: 594
 Lauševac: 58
 Lazarevac: 241, 294, 460, 644
 Lebršnik (planina): 144
 Lenjingrad (SSSR): 247
 Liki: 417, 469
 Lim (reka): 97, 179, 191, 254, 275, 342, 415, 515
 Lipa (kota 1087): 77
- Lipik: 630, 636
 Lipnica: 669
 Lipolist: 676
 Lipov vrh: 50
 Lipovac: 49, 50, 51, 69, 77, 85
 Lipovačka šuma (kod Beograda): 257, 346
 Lipovljani: 636
 Lisičji potok (deo Beograda): 329
 Lisina (planina): 19, 20, 25, 29, 31, 33, 36, 38, 39, 49, 53, 54, 71, 89, 103, 106, 234, 236, 237
 Lisina (železnička stanica): 62, 69, 71, 72, 86
 Livno: 19, 144, 147, 148, 149, 423, 715, 718
 Livod: 677
 Lokve: 52
 Lonjica: 666
 Lovaš: 424, 510, 560, 571, 576, 582, 633
 Lozovac: 626
 Ludbreg: 666
 Luka: 666
 Lukšići: 673
- LJ**
- Ljig: 333
 Ljubiš: 198
 Ljubišina dol: 49, 69
 Ljubišnja (planina): 179, 198, 716
- M**
- Mačkovac: 677
 Mačva: 676
 Mađarska: 180, 432
 Magaljdol: 26, 27, 351
 Maglić (planina): 674
 Maine: 586
 Majdan: 26, 44, 45, 46
 Majdanska kosa: 19, 25

- Makarska: 161, 626
 Mali kik: 215
 Maljen (planina): 180, 717
 Manastirska šuma: 329
 Manjača (planina): 19, 26
 Marčeta: 58, 60
 Mardićevac: 589
 Maribor: 666
 Marinkova bara (deo Beograda): 346
 Marjan (planina): 679
 Markova Crkva: 228
 Masline Strane: 87
 Maslovare: 19, 161, 232
 Mataruge: 342
 Medari: 636
 Medna: 79, 161
 Medvednica: 670
 Mengeš: 677
 Metaljka: 673
 Metković: 309, 626
 Migolovci: 595, 635
 Mihaljevci: 596
 Mikluševci: 484, 509
 Mikulići: 673
 Milan lug: 595
 Mile: 26, 27
 Milutevac: 253
 Miljakovac (deo Beograda): 329
 Miljevina: 144, 715, 717
 Mionica: 180, 219, 240, 333, 644
 Miošić: 142
 Mitrovica (vidi Sremska Mitrovica): 494
 Mladenovac: 241, 244, 246, 247, 250, 275, 309, 316, 344, 436, 461, 716
 Mliništa: 19, 21, 22, 24, 28, 42, 46, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 57, 61, 62, 66, 67, 69, 71, 75, 77, 78, 79, 81, 85, 86, 87, 89, 91, 96, 98, 100, 106, 126, 161, 162, 209, 234, 342, 423, 469, 531, 586, 620, 716, 718
 Mohovo: 522, 553, 558, 561, 565, 569, 570, 571, 576, 577, 578, 582, 604, 606
 Mojkovac: 144, 718
 Mokronoge: 58
 Molovin: 521
 Moskva (SSSR): 297
 Mosor (planina): 147, 149, 464
 Mostar: 125, 127, 715, 717
 Motajnica: 717
 Mratinje: 142
 Mrčaj: 19, 21, 22, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 34, 48
 Mrkalji: 76
 Mrkonjić-Grad: 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 38, 42, 44, 46, 47, 48, 55, 56, 66, 71, 76, 77, 78, 79, 84, 91, 161, 162, 224, 236, 324, 342, 592, 716, 718
 Mujadžići: 85
 Murtenica: 198, 201
- ## N
- Nabojino (kota 883): 49, 69
 Našice: 377, 596
 Negoslavci: 409, 415, 454, 567, 587
 Nemačka: 151
 Nemenikuće: 219, 294, 644
 Neretva (reka): 97, 145, 148, 149, 240, 254, 415, 626, 715, 717
 Neštin: 409, 462
 Nijemci: 409, 421, 427, 429, 475, 490, 503, 517, 518, 555, 645, 718
 Nürnberg (Nemačka): 652
 Niš: 250, 677
 Normandija: 605
 Notin: 571
 Nova Pazova: 370, 456, 462
 Nova Gradiška: 716, 717, 719
 Nova Kapela: 614, 636, 651
 Nova Varoš: 378, 718
 Novi Grabovac: 528
 Novi Marof: 666
 Novi Sad: 371, 379, 588, 638, 661
 Novska: 469, 630, 636, 716, 717, 718

o

Obarde: 97, 135
Oblaj: 60
Obrenovac: 180, 241, 242, 290, 676
Obrijež: 669
Obršina: 51, 52, 53, 62, 69
Okruk Gornji: 626
Okučani: 527, 608, 630, 634
Olići: 48
Omar: 23, 24
Opatovac: 424, 522, 551, 558, 561, 565, 566, 567, 570, 571, 578, 580, 583, 600, 604, 606
Općina: 675
Orahovica: 142
Orljava (reka): 598, 613, 621
Orolik: 409, 413, 415, 418, 423, 427, 452, 453, 457, 462, 473, 483, 489, 505, 507, 555, 586, 671, 683, 718
Osijek: 374, 376, 377, 568, 578, 579, 589*, 590, 594, 635
Ostojić (zaseok): 423, 507
Oštrog: 291
Oštrelvi: 50
Oštrelj: 161
Otaševac: 91, 93
Otoc: 418
Otok: 505
Ovčar (železnička stanica): 49, 50, 51, 55, 62

P

Pakoštani: 160
Palača: 606
Pale: 142
Palež: 81
Palika: 107
Palisad (Zlatibor): 180, 186, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 205, 208, 210, 211, 239, 320, 342, 440, 531, 643, 718
Parcani: 244, 344
Parcanski vis: 256

Partizanske vode: 206
Pazarić: 130, 132
Pazova: 409
Pecka: 22, 55, 57, 68 .
Pelješac: 160
Pepeljuge: 508
Petrovaradin: 371, 375, 409, 676
Petrovo polje (Travnik): 423
Piva (reka): 144, 254, 674
Pivska planina: 674
Pjenovac: 715, 717
Plana: 636
Pleternica: 162, 527, 531, 551, 583, 590, 591, 594, 595, 596, 597, 599, 607, 608, 609, 613, 614, 615, 616, 617, 619, 620, 621, 624, 636, 637, 647, 649, 650, 651, 665, 671, 677, 716, 717
Plijež: 144
Pliva (reka): 42, 47, 48, 84, 85
Plivsko jezero: 234
Ploče: 626
Pljevlja: 133, 135, 137, 179, 181, 198, 256, 342, 361, 586, 716, 717, 718
Pljevski Podovi: 48, 49
Pobijenik: 179
Podgora: 49, 161
Podgorica: 284
Podgorje: 62, 78
Podgrđe: 473
Podgrmeč: 97
Podići: 60, 61
Podrašnica: 26, 28, 48, 66, 102, 161
Poljane: 29, 35, 36, 38, 632
Poljice: 59, 60, 61
Ponor: 53, 69
Ponorc: 51, 69
Popovići: 60
Poreč (Slavonska Požega): 595
Posavina: 240, 241, 256
Posušje: 715
Pošiljak: 22
Potkraj: 22, 48, 68, 85, 87
Potoci (železnička stanica): 56, 57, 58, 61, 73, 86, 93, 94

Potočani: 666
Potočec: 637, 668
Potšiljak: 24, 26, 27, 29
Požarevac: 280, 329
Požega (Slavonska): 617
Požega (Užička): 240
Požeška kotlina: 240, 591
Požeške Sesvete: 589, 596
Prača (reka): 717
Prekaja: 58, 60, 94
Presedlo: 62
Previje: 197
Previla: 20, 27, 142 ^
Pribelja: 63
Priboj: 97, 179, 187, 191, **718**
Prijepolje: 133, 179, 342
Prošek: 209
Provo (Dalmacija): 254
Prozor: 105, 106, 423, 468, **586**, 715, 718

R

Rača Kragujevačka: 186
Radan (planina): 20
Radočel (planina): 378
Raduša: 717
Radevo Selo: 223
Rajići: 608, 630, 636
Rakovec: 637, 658, 666, 667, 668, 669
Rakovečka Kosa: 657
Rakovica: 329, 337
Rakovo Selo: 626
Ralja: 244, 247, 248, 250, 251, 275, 277, 278, 295, 316, 334, 337, 344, 461
Rankovići: 120
Rastik: 23, 24
Rašće: 617
Raštelica: 127, 128
Ravča: 100
Ravna gora: 218, 219
Ravno: 105, 126
Ravno brdo: 27
Rekovac Selo: 626
Renovac: 508
Renovica: 718

Ribnik: 78, 80, 212
Rijeka: 677
Rim (Italija): 352
Ripanj: 277, 278, 316, **344**, **347**.
Rogača: 213, 344
Rogašica: 215
Rogatica: 143, 144, 252
Rogolj (planina): 19, 20, **21**, **22**, 24, 31
Rogolje: 26, 27
Romanija: 254, 422, 714, 716
Ropočeve: 309, 461
Rostovo: 126
Rudo: 97, 139, 144, 145, 147, 148, 172, 242, 351, 378, 385, 417, 421, 422, 436, 600, 662, 715, 718, 731
Ruma: 504, 718
Rumunija: 180, 241
Runje: 60
Rupić: 626
Rustina: 22
Ruševi: 595, 607, 620, 635
Rzav (reka): 210

S

Sana (reka): 705
Sandžak: 97, 121, 133, 137, 146, 179, 238, 342, 430, 449, 505, 673, 674, 682, 683, 714
Sapna: 195
Sarajevo: 125, 127, 130, 133, 140, 141, 604, 715, 716, 717
Sarajevska vrata: 122, 123, 126
Sarajevsko polje: 716
Sarići: 48, 84
Sava (reka): 276, 284, 292, 298, 324, 346, 348, 385, 431, 453, 457, 502, 507, 551, 553, 561, 563, 594, 66, 717
Seča Reka: 180, 215
Semberija: 561
Selište: 617
Sesvete (požeške): 597, 598, 609, 610, 613
Sesvete (zagrebačke): 666, 670
Sežana: 609, 684

- Sinjajevina (planina): 144, 585
 Sitneš (Srbac): 60
 Sitnica: 715, 718
 Skakavac: 180
 Skela (selo, Bosna): 110, 156, 242
 Skender-Vakuf: 161
 Slakovci: 452
 Slavija (deo Beograda): 257, 282, 284, 302, 321, 335, 345, 346, 660
 Slavonija: 551, 559, 572, 583, 606, 608, 611, 624, 641, 714, 718
 Slavonska Požega: 191, 195, 596, 607
 Slavonski Brod: 505, 551, 571, 594, 597, 598, 613, 617, 620, 642, 665
 Slovac: 180, 219, 220, 228
 Slovenija: 146, 161, 436, 714
 Smederevo: 276, 280, 287, 290, 327, 345, 589
 Smederevska Palanka: 446
 Smiljanka: 617
 Smiljanski zakos: 199, 211
 Smokvice: 160
 Smrečeva kosa: 49, 69
 Smrekova kosa: 118
 Sokolac (selo): 47, 68, 85, 717
 Solin: 626
 Sopot: 248, 250, 277, 295, 312, 333, 343
 Sot: 427, 521
 Sotin: 424, 473, 509, 511, 551, 558, 560, 565, 567, 570, 571, 576, 578, 583, 604, 606
 Sovljak: 294
 Spajinske njive: 424
 Split: 149, 151, 154, 233, 360, 464, 467, 469, 623, 626, 679, 681, 682, 683, 714, 716
 Srbija: 97, 121, 137, 139, 146, 147, 162, 179, 180, 183, 185, 187, 231, 232, 234, 238, 239, 240, 242, 250, 256, 309, 342, 344, 374, 377, 378, 381, 383, 409, 417, 419, 430, 431, 449, 505, 611, 639, 663, 664, 682, 683, 714, 716, 717, 718
 Srebrenica: 143, 149
 Srednjaci: 636
 Srem: 346, 358, 369, 370, 383, 409, 415, 427, 435, 450, 451, 456, 457, 462, 473, 480, 502, 553, 555, 559, 572, 594, 601, 603, 613, 623, 640, 641, 643, 661, 664
 Sremska Mitrovica: 414, 493, 504, 509, 611
 Sremski Karlovci: 371, 437, 456, 462
 Stara Pazova: 661, 676
 Stara Kapela: 665
 Stare Bingule: 411
 Stari Divoš: 427
 Stari Grad: 160
 Staro Selo: 26
 Staro Selo: 508
 Staljingrad (SSSR): 244, 247, 287
 Striživojno: 594
 Suha: 674
 Suljkovac: 531, 617, 636
 Susek: 462
 Sušak: 677
 Sutlikovac: 599
 Sutjeska (reka): 40, 121, 145, 148, 149, 236, 241, 254, 415, 673, 674, 715, 716, 717
 Suvaja (planina): 47, 48
 Suvobor (planina): 180
 Sveti Ilija (zaseok): 558
 Sveti Ivan Zelina: 610, 658, 665, 666
 Svinjarevc: 474, 475, 476, 582, 601

š

- Šabac: 101, 223, 290, 364
 Šabac (kod Vrbovca): 667
 Šahović: 718
 Šarengrad: 409, 462, 463, 469, 521, 522, 526, 551, 553, 555, 558, 568, 575, 604, 609, 624, 633, 637, 646, 664, 677, 716, 717, 718

- Šargan-Vitasi: 643
 Šarići: 47
 Šator-planina: 60, 75
 Seil: 147, 718 : ✕,
 Šekovići: 718 +
 Šekulari: 530
 Šestanovac: 233
 Šibenik: 626, 683
 Šibovi: 36, 47, 66, 154, 236
 Šid: 409, 412, 414, 418, 425, 426,
     427, 428, 429, 437, 438, 439,
     440, 448, 455, 456, 473, 486,
     493, 496, 497, 499, 501, 504,
     506, 509, 510, 511, 512, 525,
     555, 567, 603, 604, 610, 640,
     645, 646, 663, 671, 677, 716,
     718
 Šidski Banovci: 413, 418, 423,
     451, 452, 454, 455, 562, 471,
     472, 473, 483, 484, 489, 495,
     498, 499, 503, 507, 508, 510,
     511, 512, 513, 517, 520, 604,
     640, 645, 646, 677, 683, 718
 Šipovljani: 94
 Šipovo: 28, 47, 48, 54, 84, 85, 89,
     100, 103
 Široka kosa: 29, 30, 34
 Škrbići: 59
 Španija: 151
 Špirići: 47
 Štefanje: 637
 Štekerovali: 49, 87
 Štuk: 667
 Šujica: 718
 Šumadija: 146, 180, 188, 241,
     253, 293, 333, 417
 Šumanovac: 616
 Šumnato brdo: 199
- T
- Tanki palež: 60, 61, 62
 Tara: 254, 674, 715
 Tarčin: 126, 127, 128, 129, 130-,
     132
 Telarevićev salaš: 554, 561
 Teovo: 677
 Tetrebovac: 197
- Terazije (deo Beograda): 282,
     284, 285, 297, 298, 303, 304,
     322, 335, 348, 355, 356, 357,
     502
 Terazijski plato: 276
 Teslić: 715, 718
 Tičevo: 148
 Titograd: 124, 284, 326, 327
 Titovo Užice: 643
 Tjentište: 674
 Tomašanci: 594, 635
 Tominovci: 596
 Tompojevci: 592
 Topčider (deo Beograda): 249,
     330, 332, 449, 643, 645
 Topčiderska zvezda (deo Beograda): 332
 Topčidersko brdo (deo Beograda): 249
 Toplička Dolina: 670
 Tornik: 183, 184, 191, 197, 198,
     208
 Tovarnik: 409, 413, 424, 425,
     426, 427, 428, 429, 439, 440,
     457, 462, 463, 478, 484, 495,
     496, 497, 498, 499, 501, 506,
     509, 510, 511, 512, 513, 555,
     560, 567, 571, 600, 603, 604,
     633, 646, 661, 663, 716, 718,
     777
 Trapari: 598
 Travnik: 105, 106, 107, 117, 118,
     418, 423, 592
 Travnik (selo): 120, 121, 122,
     123, 153, 232, 233, 363, 623,
     716, 718
 Trbušje: 142
 Trebišnjica: 715
 Treskavica: 97, 673, 717
 Trešnjevik: 530
 Trilje: 233
 Trnovo: 209
 Trogir: 626
 Trnovo: 28, 44, 47, 48
 Trovrh: 674
 Trst: 209, 609, 623, 675, 677, 684,
     714, 717
 Trubar: 160
 Tubet: 718

Tulari: 240
Turbè: 102
Tuškanac (deo Zagreba): 654

U

Ub: 180, 218, 219, 222, 229, 230, 240, 241, 242, 294, 309, 333, 337, 343, 418, 431, 459, 643, 644, 671, 716
Ugar: 107
Ulog: 718
Ulotina: 530
Uljanik: 632, 636, 653, 665
Una (reka): 551
Ustiprača: 143
Uvac (reka): 180, 183, 185, 187, 189, 191, 197, 198, 208, 238, 239, 275, 342, 431
Uvala: 85
Uzlomac (planina): 717
Užice: 147, 180, 193, 201, 202, 205, 436, 460, 643

V

Vagan: 60
Vaganj: 27
Vagovica: 636
Valjevo: 180, 219, 220, 223, 228, 229, 230, 240, 333, 354, 361, 364, 381, 418, 431, 460, 531, 643, 684, 685, 716, 718
Varaždin: 552, 671, 718
Vareš: 422
Varda: 216
Vasići: 62
Vašica: 511, 512
Vela Luka (Korčula): 160
Velika: 530
Velika kosa: 45
Velika Morava: 275
Velika Popina: 160
Velika Lunjevača: 58
Veliki Borak: 638
Veliki kik: 215
Veliko brdo: 45
Venčani: 344, 460

Vetovo: 617
Vijenac: 156
Vilenica (planina): 105, 233
Vinkovački Banovci: 505, 506
Vinkovci: 409, 453, 484, 498, 505, 517, 551, 571, 586, 594, 671, 716, 718
Virovitica: 551
Virpazar: 162, 203
Vis (ostrovo): 93, 106, 160, 679, 716
Vis (kod Pljevalja): 209
Višegrad: 143, 180, 716
Vitina (reka): 120
Vitorog planina: 60, 62, 63, 64, 65, 75, 97, 342, 717
Vitovlje: 102, 161, 468, 718
Vlaholje: 141, 142
Vlasenica: 143, 149, 716, 717, 718
Volujak: 674
Voždovac (deo Beograda): 275
Vrana: 160
Vranića (planina): 40, 106, 107, 109, 117, 121, 123, 125, 126, 209, 531, 716, 717
Vranić: 638
Vražić: 47, 84
Vrba: 375
Vrbas (reka): 22, 26, 74, 102, 161, 254
Vrbica: 27
Vrbovec: 162, 552, 582, 608, 637, 641, 653, 654, 655, 657, 658, 659, 665, 666, 667, 668, 671, 677, 683, 685, 686, 716, 717, 718
Vrbovečka kosa: 657
Vrelo: 220, 222
Vrgorac: 100, 626
Vrnjačka Banja: 602
Vrpolje: 626
Vrtlog: 496
Vučjak: 221, 222, 230
Vuče poljane: 53, 54, 69, 90
Vuka (reka): 559, 567, 578, 583, 606

Vukovar: 453, 484, 523, 551, 558, 559, 565, 566, 567, 570, 571, 573, 576, 578, 579, 581, 583, 606, 613, 635, 647, 664, 716, 717, 718

Z

Zabrdje: 637

Zabrežje: 242

Zadar: 664

Zadvarje: 233

Zagradine: 45

Zagreb: 360, 456, 459, 480, 551, 552, 559, 571, 572, 594, 598, 608, 610, 617, 622, 624, 626, 633, 637, 641, 643, 647, 652, 654, 657, 659, 665, 666, 670

Zagrebačka gora: 670, 673, 677

Zakmur: 144

Zavratnice: 423, 508

Završje: 673, 674

Zec-planina: 40, 97, 124, 133, 137, 162, 360, 586, 717

Zelengora: 97, 144, 147, 148, 436, 620, 674, 715, 716, 717
Zelenikovac: 22, 48
Zelina: 552, 654, 667, 668, 669, 670

Zemun: 280, 292, 299, 324, 355, 356, 458, 482, 494, 640, 676, 718

Zenica* 592

Zlatibor: 179, 180, 186, 189, 190, 194, 197, 198, 201, 202, 205, 206, 239, 431, 524, 716, 717

Zlatni bor: 674, 715

Zlatno brdo: 717

Zmajevac: 299

Zorojević: 142

Zvezdara (deo Beograda): 280, 325

Zvijezda: 654

ž

Železnik (deo Beograda): 425

Žepci: 78

Žiča: 252

Županja: 453, 571

LIČNA IMENA

A

Abramović VOJO: 133, 134, 135, 183, 194, 318, 319, 324, 413, 455, 482, 517, 520, 596, 676
Acić SREĆKO: 461
Adamović MILORAD: 461, 463
Adamović RAJKO: 662
Adamović SLAVKO: 461, 463
Adamović STEVAN: 449, 468
Adamović VOJISLAV: 461, 463
Agić SAFET: 140, 144
Aleksander (*egleski feldmaršal*): 604, 609
Aleksandra (*grčka princeza, žena Petra II*): 55
Alimpijević DRAGI: 528
Altarac (*delegat voda u 3. bataljonu*): 641
Amadorino AMADORI: 593
Andrejev (*Rus-partizan*): 316
Andrić BRANKO: 348
Andoni (*»Garibaldi«*): 155
Antončić MILAN VELEBIT: 253, 255, 467, 469, 470
Antonio (*mitraljezac*): 208, 218
Amatocino (*»Garibaldi«*): 135, 361
Ašković DRAGI: 461, 463

B

Babić MIROSLAV: 87, 456
Babić SMILJKA: 420
Baćene IVO ŽUTI: 661
Bajić KAMILO: 320, 322

Bajić SAVO: 87
Bajrektarević HASO: 518, 519, 520
Bakočević VIDOJE: 530
Balanta NINO: 156
Barbulović VELJA: 490, 492
Barišić (*borac*): 347
Baruh HELA: 144
Baruh NISIM: 241
Bašalić MARJAN: 87
Batar MILAN: 143
Batričević VLADA: 196, 420
Batrović MIHAIRO: 132
Beara MARKO: 456, 458, 497
Bebić DRAGICA: 310, 467, 645
Bećarević BOŠKO: 306
Begović ALEKSANDAR: 245, 461, 463
Beiini (*»Garibaldi«*): 155
Belojević LJUBO: 117
Belja: 487, 488
Bijelić STANKO: 44
Bijelić VASILIJE: 60
Bjelovuk RADE: 100
Blašević (*borac*): 237
Bobani (*familija*): 626
Bodiroža VICUK: 321
Bogavac BLAGOJE: 142, 232, 255, 365
Bogunović (*familija*): 626
Bojić MILOŠAV: 85, 87, 88
Bojić STEVAN: 323
Boldinović MITA: 257
Boričić MILO: 94, 97

Borjanović ŽIVA: 241

c

Bosnić: 94

Bošković ALEKSANDAR UCO: 340

Božović BRANISLAV: 190, 329

Božović ĐORĐE: 461, 463

Božović LUKA: 119

Božović VIDAK: 562, 599, 606, 613

Bradarević LJUBOMIR: 460

Bradarević ŽARKO: 460

Bradarević ŽIVOTA: 460

Brajnović VINKO: 151, 359

Branković MIODRAG: 441, 442

Brdarević BOGOLJUB: 460

Brdarević DRAGOLJUB: 460, 463

Brdić ERNEST ŠPANAC: 140

Breković BUDIMIR: 460

Brezak MIŠA LALA: 255, 283, 296, 300, 301, 315, 374, 375, 377, 378, 379, 423, 635, 646

Brljak (borac): 347

Bubonja MIROSLAV: 316

Bujnović MILOŠ: 421

Bukvić MILAN: 237

Buljagić VLADIMIR: 622

Bulić STIPE: 335

Blindalo MICA: 37, 38, 39

Čanak RATKO: 29, 30, 462, 612

»*Čarapan*«: 81

Čečan ĐULIJANA: 230

Čeko (familija): 626

Čkrebić DUŠAN: 612

Čordaš DUŠAN: 104, 345, 347, 438, 439, 442

Čolović TODOR: 257

Čović ĐORĐE: 347

Črnogoj DRAGAN: 241

Čukidić ŽIKA: 253

Čuturić STIPE: 140

Čvrllik LJUBAN: 87

Čvrljak (familija): 626

Čvrljak LJUBO: 456, 457, 458, , 469

D

Damjanović PERO: 143

Danilo: 140

Dapčević PEKO: 245, 281, 300, 319, 365, 417, 422, 495, 507, 674

Darmanović VOJO CEKERDE-KO: 476

Delević RADONJA: 97

Despenić VICE: 453

Dimitrijević MIĆA: 344

Dimitrijević SAVA: 286, 347

Divić MARIJA: 506

Doležaj TADIJA: 469

Domani (»*Garibaldi*«): 155

Domazetović RADOJICA: 224, 340

Doric JUSUF: 144

Dozet DUŠAN DUDO: 142

Drago: 29, 31, 34, 35, 46

Dragović MILOŠ: 68, 337, 338, 340

Dragutinović MITAR: 228

Draško MARKO: 85, 88, 347, 445, 451, 453, 454, 455, 456, 458, 476

Drašković: 104

Drča BOŽA: 474

Cerovac MEHMED MEHO: 85, 87, 100, 103

Ciga (puškomitrailjerac): 143

Crnoglavac BOŽIN: 602

Cvetić BOSA: 364

c

ć

Čamilović JOVAN JOVČE: 305

Cazim: 34

Cebo ALIJA: 20, 65, 119

Cirić MILORAD: 643

Coćani PRIMO: 155, 361

Ćosić (žandarm): 329, 330

Culibrk JOVO: 98

Ćuso ĐURO: 343

Drenović (četnik): 45
Drenjanin MILORAD: 87, 467
Dudić DRAGOJLO: 685
Dugalić MOMČILO MOMA: 24
Duško (kurir 1. bataljona): 668
Durić EKREM: 320

Đ

Bendo ISMET: 334, 335
Đerić DANILO: 364
Đokić ALEKSA: 643, 647
Đokić MILAN: 643, 645
Đoko (politkom čete): 125
Đoković: 102
Đorđević ŽIVORAD MUŠTIKLAR: 60
Đukanović VOJA: 91
Đukić NEDO: 506
Đurđević BRANIVOJ: 459, 460
Đurđević LJUBISAV ČEMBERLEN: 459
Đurđević MIODRAG: 460
Đurđević MIRKO: 524
Đurić MOMČILO MOMA: 73
Đurišić BLAŽO: 364

E

Ekmešić OBRAD: 621
Erceg STOJAN: 556, **605**, 606, 607

F

Faneli MARIO: 333
Filipov: 201
Filipović STEVAN: 685
Frezi (»Garibaldi«): 155
Frizon: 155

G

Gajić BRANKO: 460
Gajić KOŠTA: 460
Gajić MILOŠAV: 460
Gajić MIROSLAV: 460

Gajić ŽIVOTA: 460
Gaković RADOVAN: 84
Galonja MIRKO: 224
Galani MARIO TINDARI: 155, 156, 157, 351, 359, 360, 361
Gizdavčić: 94
Gošović ALEKSA: 506
Granov ČAMIL: 141
Graonić MLAĐAN: 208, 210 /,
Grubišići (familija): 626
Cucinati (»Garibaldi«): 155
Gulini (familija): 626

H

Habulin: 102
Hadžalić MIDHAD: 85
Hadživuković BOŽO: 141
Hajdarhodžić MUHAREM: 141
Hamđija: 296
Handanović ISLAM: 353, 354, 355
Herceg STEVAN: 461
Hitler (Adolf): 632
Hodžić DERVIŠA: 87, 90, 100, 102, 103, 104
Husein (komandir 1. voda): 76, 79
Husretović HUSEIN: 138

I

Idrizbegović HASAN IDRIZ: 141, 317, 323
Ilić MILAN ČIĆA: 436
Ilić MILENA CICA: 349
Ilić MILOŠAV: 461
Ilija BOSANAC: 337
Isailović VEROLJUB: 460, 462
Išeri (»Garibaldi«): 155, 156
Ivan (delegat voda): 491
Ivan JURICA PEPI: 81, 151, 154
Ivanišević ŠIRO: 207
Ivanović MILADIN: 161
Ivanović MILORAD: 460
Ivanović MILUTIN: 460
Ivanović MITAR: 193

Ivanović RAŠA: 460
Ivanović ZVONKO: 648
Ivezić ŠPIRO: 90
Iković ANTE: 224, 340
Iković MILORAD: 460
Jagodić MARIJA MACA: 141
Jagoš (vidi Žarić Jagoš): 52
Jakšić PAVLE: 253
Janković DIMITRIJE CICI: 141
Janković-Cvijović MILICA: 672
Jašarević MIODRAG: 212
Jelavić MILIVOJE ANTE: 100,
101, 103, 104
Jelenić DRAGOSAV: 461
Ješić NIKOLA: 241
Jeretić TOMISLAV: 430
Jevrej: 140
Jokasović VOJA: 680
Joksić MILORAD: 335
lončić KOĆA: 253, 255
Jova (trubač iz Sovljaka): 300
Jovanović ARSO: 73, 495
Jovanović BRANKO: 203
Jovanović HRISTIVOJE: 241
Jovanović MIRKO: 53, 91, 103,
137, 156, 203, 277, 278, 351,
360, 413, 422, 440, 612
Jovanović NIKOLA KOLJA: 146,
230
Jovanović RADOMIR: 338
Jovanović VASO: 52, 73, 240,
245, 281, 319, 351, 416, 422,
436, 567, 608, 609, 610, 652,
658
Jovanović ŽIKICA ŠPANAC: 685
Jović MILAN: 84, 87
Jovićević MILUTIN: 619
Jovićević VID: 321
Jović MILOMIR: 430
Jovičić PAVLE: 72
Jovovje NIKOLA: 669
Jovović VOJO: 51
Jugić NAIL: 141
Junus: 102, 242
Jurišić ANTE: 349
Jurišić JOVO: 672
Jurleka ANTE: 648, 649, 651,
654

K

Kadović MIROJE: 224, 338, 340
Kalendrini TONČI: 623
Kaluderović VELJKO: 358, 637
Karaman MILAN: 127
Kardelj EDVARD: 363
Karić DUŠAN: 233, 237
Karkin ŠEMSUDIN: 144
Karlica DUPAN: 87
Karoić MIODRAG: 643
Katić DOBRINKA: 344
Katić MILIJAN: 344
Katić MILIVOJE: 349, 659
Katići (familija): 626
Kaveson LEON: 469, 354, 497 .
Keler ANDREAS: 87, 652
Keserović ACA: 366
Keša (vidi Nešić Miodrag): 29,
30, 34
Kikić SULEJMAN: 518, 519
Klajić FILIP FIĆA: 257, 612,
713
Knežević (delegat u 1. bataljo-
nu): 620
Kocolino INOČENTE: 114
Kočani (»Garibaldi«): 155
Kojčić TOMA: 241, 645
Kojić MILOŠ: 356
Kokić JURE: 201
Kokići (familija): 626
Komosar MARKO: 497
Kopilović ILIJA: 193
Korać DUŠAN: 145, 190
Kosa: 34
Kostić MARKO: 87
Kostić MIRKO: 103
Kostović ACO: 461
Koštan MILE: 87, 104
Kovačević ĐURAN: 59
Kovačević RUŽA: 671
Krajišnik BIĐO: 632
Kralj KAZIMIR: 301, 412
Krasnić NAZIT: 209
Krilić IVAN: 135
Krilić PETAR: 151
Krilići (familija): 626

Kraus dr.: 94
Krnić MATE: 497
Krnić MILAN: 451, 452, 497
Krnić ŠIME: 100
Krnići (familija): 626
Krsta (mitraljezac 3. čete 1. bat.): 129
Krunić PETAR: 201, 203
Kuruzuvić ABDULAH: 506
Kusmuk TIMOTIJE: 100, 102, 347, 429, 457, 458, 497, 645
Kusturica HABIBA BIBA: 85

L

Lainović CEDO: 421
Lala (vidi Brezak Miša): **151**
Lalić MILIVOJ: 201
Lalići (familija): 626
Latinović SMILJA: 212
Laura BRANKO: 99
Lazić VOJA: 241
Lazović VUJADIN: 184
Lekić DANILO: 612, 676, 713
Lekić MILORAD: 347, 438, 441, 453, 455, 456, 495, 497
Lekić MOMIR MOŠA: 232
Leković MIŠO: 205
Lentini (»Garibaldi«): 156
Leontijević PRVISLAV: 460
Leontijević SVETISLAV SOLE: 460, 462
Liters: 673
Longo (»Garibaldi«): 156
Lukić AKSENTIJE: 460
Lukić ALEKSANDAR: 460
Lukić LUKA: 460
Lukić MILOJE: 460
Lukić MILOJKO: 460
Lukić MILOŠAV: 460
Lukić MOMČILO: 460
Lukić UROŠ: 460
Lukić ŽARKO: 460
Luković RADOMIR: 315
Luković RATKO: 517
Lutovac DRAGUTIN: 97
Lutovac MILUTIN: 347, 629

LJ

Ljubičić NIKOLA: 436
Ljupče »SPANAC«: 257, 348

M

Macu (»Garibaldi«): 155
Magileca IVAN: 87
Majstorović MARKAN: 326
Maksimović MILIVOJE: 510, 513
Maligec: 102
Malinković ILIJA: 224, 340
Malinovski (maršal Crvene armije): 609
Maljković ILIJA: 625
Mandić JOVICA: 291
Mandić PREDRAG: 656
Manini (»Garibaldi«): 155
Maksimović MILE: 142, 208, 246, 308
Maras ĐUZEPE: 108, 155, 352, 361
Marić DRAGOLJUB: 345, 347
Marićević ĐURO: 90
Maričić RADOSAV KAPLAR: 82, 223, 246
Maričić SLAVKO CIČA: 82, 239, 286, 300, 304, 305
Mario (»Garibaldi«): 156
Marjanović JOVAN: 363
Marković BLAŽO: 618
Marković DRAGAN: 241
Marković DRAGOLJUB: 460
Marković ILIJA: 460, 462
I *Marković* LJUBIŠA: 460
V *Marković* MILAN: 243, 347, 502
Marković MILOŠ: 151, 154, 156
Marković MOMČILO: 463
Marković NIKOLA: 429
Mašković SAVO: 56, 411
Matić MILOSAV CIČA: 84, 88
Matijević MILOŠ MRŠA: 241
Medić MILE: 517
Mehinagić HAJRUDIN: 249
Meho (iz Belobučja): 209
Mešterović ĐURA: 92

- Mihailović* DRAŽA: 218, 239,
 525
Mihailović MIOMIR SELJA: 186
Mijatović VID: 87
Milanović ANDREJA: 435, 445
Milanović DURA: 129
Milanović MARKO: 196
Milašinović MILUTIN SUCA:
 556
Milatović VID: 497
Milena »CVRČAK«: 72
Milenković BRANKA: 72
Milenković VLADIMIR VLAJO:
 254
Miletić BOŽO KOSOVAC: 142
Milić BRANKO: 582
Milić NEDELJKO: 141
Milinković BRANKA: 91
Milošević MILORAD MIŠA: 493
Milović MIODRAG: 56, 63, 64,
 433
Milutinović DUŠAN: 122, 284,
 320
Milutinović MAŠAN: 69
Milutinović MILUTIN ŠUCA:
 521
Minati (»Garibaldi«): 155
Mirković LJUBO: 136
Mirković VELIMIR: 439
Mišić SVETOZAR KRLJA: 138
Mišić ŽIVORAD: 84
Mitrašinović STANIMIR: 412
Mitrović DRAGIŠA: 44
Mitrović MILOŠAV: 460
Mitrović RADOSAV: 460
Mitrović RADOVAN: 460
Mitrović STEFAN: 365
Mitrović SVETISLAV: 460
Mitrović ŽARKO: 460
Monasero (»Garibaldi«): 155,
 156
Mondilardi ILARE: 153, 155,
 156, 157, 359, 360, 361
Moraća MILUTIN: 460
Mota ANTONIO: 11, 113, 115,
 155, 156
Mračarica DANILO: 622
Mršić LUKA: 87

Mujo: 98, 99
Murda (»Garibaldi«): 155
Murgas RELJA (mitraljezac):
 671

N
Nalćadžić REIF: 140
Nedeljković MILOJE: 644
Nedeljković MILORAD: 644
Nedeljković MILOVAN: 646
Nedić MILAN: 517
Nedić VOJA: 413
Nenadić ALEKSA: 670
Neri (»Garibaldi«): 155
Nešić MIODRAG KESA: 57, 58,
 186
Nevenka: 72
Nićiforović MILOVAN: 241, 348
Niketić VOJO: 56
Nikola (»Garibaldi«): 151
Nikolajević AL JOŠA: 257
Nikolajević SINIŠA: 241, 348,
 645
Nikolić DRAGO: 510
Nikolić GOJKO MEDIKO: 253
Nikolić ŽOJA: 241
Ninković MIHAJLO: 460
Novaković CEDO: 87, 88

O
Obradović (vodni delegat 1. ba-
 taljona): 622
Obradović DIŠA: 221, 222
Obradović MILIVOJE: 221, 222
Ornerović SULEJMAN CAR: 141
Orlović MILORAD: 141
Osmanagić MUHAMED MEDO:
 193, 228
Osmanbegović SALIH OSMAN:
 141

P
Padrov STEVAN: 606
Pagaroti (»Garibaldi«): 155
Pajo JOŽE: 141

- Pajović* (major): 347, 348, 349
Palirinjeri JERKO: 364
Pančević PAVLE PAJA: 253, 254, 255
Pančić VLADA: 367
Panić PAVLE: 524, 525, 556, 643
Panic SRETNEN: 524, 525
Pantelić RADOVAN PURA: 257, 347, 521
Papo ISIDOR: 92, 494
Parezanović TEODOSIJE: 76, 187, 238
Pavić ČEDOMIR: 430
Pavićević MIRO: 344, 345
Pavlović DRAGANČE: 436
Pavlović MILAN: 510, 513
Pavlović MILOSAV: 241
Pavlović PRIVISLAV: 461
Pejanović ANKA: 327
Pejić LJUBO: 218
Pejković JOVAN KEZA: 141, 151, 155, 359, 360, 361
Pekić VOJO: 193
Pekoravi MARIO: 347
Penga JOSIP: 310
Perazić GAVRO: 151, 361
Perić BRANKO: 151, 359
Perić MIRKO: 82, 440
Perić VLADIMIR VALTER: 140
Perlain PAVAO: 623, 683
Perlan ASIM: 141
Petar II: 55
Petkovići (familija): 626
Petrašinović (mitraljezac 2. bataljona): 620
Petrić IVO: 656
Petrić ZORA: 511, 637, 641, 671
Petročić (radista): 347
Petrović ĐURO: 41, 193
Petrović MOMA TRŠA: 376
Petrović RADE: 219
Petrović VLADAN: 461
Petuškin VALTER: 140
Pezo OMER: 134, 141
Pijade AVRAM: 645
Piljak OBRAD: 85, 87, 100, 103
Plamenac SVETOZAR: 136
Plenče (familija): 626
Popivoda BLAŽO: 125, 133, 280, 320, 321
Popivoda MARTA: 91
Popović BORIVOJE: 218
Popović DRAGO: 90
Popović DUŠKO: 215, 236
Popović DOLE: 192, 204
Popović KOCA: 52, 57, 88, 246, 612, 713
Popović KRSTO: 363
Popović RADOMIR DUŠKO: 41
Popović RAJA: 241
Popović VUKOSAV: 97
Prč ACA: 33, 34
Premović LUKA: 367, 371
Protega JOZO: 230, 621
Pužić SAVO: 129, 324, 435, 521, 605

R

- Rabrenović LJUBO*: 100, 645
Radak LAZAR (guslar): 103
Radaković NIKOLA DUGONJA: 316
Radanović MIRJ: 144
Radević DRAGIŠA: 183
Radević NOVAK JOVO: 530, 531, 599
Radić MIRKO: 81, 364
Radići (familija): 626
Radovanović SPASOJE SELJA: 102, 242, 310, 316, 642, 644, 645
Radovanović ŽIVORAD: 151
Radičević DANILO: 228, 230
Radulović MITAR: 326, 338
Radunović VASKO: 217, 228, 341
Rajković-Jovanović DUŠANKA: 336
Rajković VOJISLAV VOJO: 251, 556, 608, 614
Rak (familija): 626
Rak SLAVICA: 469
Rakić ZVONKO: 201
Ranisavljević HRISTIVOJ KI-
DŽA: 429, 460, 463

Ranisavljević ŽIVORAD: 460
Ranković ALEKSANDAR MAR-KO: 57, 363, 364, 495
Rapo AHIM: 140
Raspopović ANDRIJA ČUPO: 193
Raštegorac ANTE: 140
Ravić STANKO: 56
Ristić BORA: 367, 372, 488
Ristić MILAN: 460
Ristić NOVAK: 460
Ristić PRODAN: 460
Ristić RADOMIR: 437
Rmandić MARKO: 366
Rodić MILE: 347
Rodiers dr.: 91, 92
Rogošić VELJKO: 327
Romac PAŠKO: 142
Roman MARIO: 72
Roman SALOMAN: 450
Rosić DANICA: 72
Rupiči (familija): 626

S

Saračević TUFO: 140
Sarić PRIVISLAV: 461, 462
Savčić VOJIN: 87, 645
Saveljić VLADO: 67, 223
Savrak MIRKO: 307
Semić IBRO: 119
Selenić ALEKSANDAR: 461
Sibinović BORA: 483, 485, 488
Simić MIODRAG: 414
Simić SIMA: 460
Simović MILAN: 252
Slišković MARKO: 118
Smailbegović MESUD KARAM-BA: 141
Smaka MAHMUD: 140
Sofranić DRAGOLJUB: 461, 463
Sofranić MILISAV: 461
Sokić RADOVAN: 462
Spadoni ESTERINO: 361
Spamginati ĐUZEPE: 155, 156, 157, 361
Spasoje (puškomitraljezac): 45
Srdić-Zeljović DEVA: 323

Stajkić ACO: 124
Stančić NIKOLICA: 433
Stančić PRODAN: 460
Stanišić DUŠAN: 585, 588
Stanišić FILIP: 585, 587
Stanišić JOVO: 414, 585, 586
Stanišić KRSTO: 585
Stanišić NIKOV KRSTO: 585, 587
Stanišić MARKO: 185
Stanišić NIKO: 585, 588
Stanišić PERO: 585, 586
Stanković DOBRIVOJE: 371
Stanojević MILORAD: 460
Stanojević MIODRAG MLEKA-DŽIJA: 425
Stanojević PAUN: 461, 463
Starović VASO: 614
Stefanović TIKA: 207
Stepanović ŽIVOTA: 461
Stojaković DRAGOJA: 313
Stojanović MILE: 645
Stojković MILORAD: 442, 446
Stupar DRAGO: 57, 435, 443, 461, 521, 556, 603, 608, 613, 614
Sušić DERVIŠ: 141
Svitlica BORKO: 69, 223
Svitlica VLADO: 69, 223

Š

Sarac MILAN: 144
Sarponi PIJETRO: 156
Šćekić VLADO: 52, 351, 422, 610, 611
Sćepanović BORIŠA BATO: 133, 134
Sćepanović ILIJA IDŽO: 223, 291, 338
Serif: 140
Sević ŽIVAN LA LA: 657
Sibrić SMAJO: 87
Šiljak AHMET: 85
Simin: 201
Sišić ŽIKA: 462
Škergo JURE: 309
Škergo MAŠA: 242, 309, 639

- Škergo** PETAR: 309
Škugori (familija): 626
Sljivić (mitraljezac 2. bataljona): 620
Šolić MATE: 40, 440
Šoljak MILAN: 201
Šoljat (puškomitraljezac): 193
Šovljanski GAJO JUMBA: 81, 233
Špadijer ŠPIRO: 244, 245, 475
Sprajcer JOSA: 253
Spričan NEVIN: 201, 632
Štimac ĐURĐA: 94
Stumf JOŽE ŠVABA: 250
Šubara DOKICA: 88
Švabić MIHAJLO: 436
Šupe ANDRIJA: 628
Šupe (ŠIME) ANTE: 628
Šupe (MARKO) ANTE: 628
Šupe IVE: 627
Šupe IVO: 627
Šupe JAKOV: 627
Šupe JOSO: 627
Šupe JOSO BAJNI: 627
Šupe KRSTA: 627
Šupe (ANTE) LONGA: 628
Šupe STANA: 628
Šupe STIPE: 627
Šupe (LOVRE) STIPE: 629
Šupe-Bekovac ZORKA: 626, 628
Šupe-Obradović MILKA: 626, 629
Šupe-Rak IKICA: 627
Šupe-Jurišić DARINKA: 626, 627
Šupe-Matić ANKICA: 626, 629

T

- Tadić** DANICA: 104
Tajana (»Garibaldi«): 155
Tanasijević (braća): 241, 257, 348
Tarabić PRVISLAV: 460, 462
Tasić DRAGOLJUB GACO: 437, 445, 447
Tatarević NEDŽIB TATAR: 141
Tadić: 94
Terzić VOJA: 79, 218, 222, 304, 307

- Todorović** DESIMIR: 643
Todorović DOBRIVOJE: 460
Todorović MILAN: 644
Tolbuhin (maršal Crvene armije): 609
Terzić DUŠAN: 489
Tešić MILORAD: 460
Tešić ZLATKO ŠOFER: 558
Tintor BOSA: 151, 521
Tirapele (»Garibaldi«): 155
Tito JOSIP BROZ: 56, 58, 60, 61, 67, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 86, 93, 106, 121, 139, 140, 143, 146, 147, 148, 151, 236, 276, 277, 282, 293, 295, 315, 350, 351, 352, 417, 422, 430, 469, 495, 507, 641, 645, 646, 655, 663, 674, 680, 713
Todorović MIJALKO PLAVI: 137, 361, 417, 422, 612, 632, 653, 664, 713
Todorović PREVISLAV: 460
Todorović ŽIVKO: 102
Tolj JURE: 294
Tomašević DUŠAN: 136
Torić DAVORIN: 683
Trikić MILAN: 94, 96
Tripković DRAGO: 30
Trivun RADE: 142
Tmini (italijanski lekar): 111
Trninić ŽIĆA: 101
Tudor MIRO: 656, 678, 679, 680, 681, 682, 683
Tudor VOJKO: 497, 656, 678, 679, 680, 681, 682, 683
Tuka ANTE: 30
Tuks (»Garibaldi«): 155
Turić JOSIP: 40
Tutorić ZORKA: 66

V

- Vajner** ZLATKO: 561, 653
Vasić MARKO: 241, 645
Velegić HAŠIM: 497
Verša JOSIP: 209, 218, 820
Veselinović LJUBIŠA: 48
Vide: 140

Vidošević MARKO: 201
Vikalo HAZIM: 144
Vilotijević MILOŠ: 620
Vlahović NIKŠA: 345
Vlajković dr (»čika Vlaja«): 344
Vojvodić DIMITRIJE ZEKO: 142
Vošo JOSIP: 412
Vrbica DUŠANKA: 202
Vrcić FRANE: 88
Vrdolja FABIJAN: 201
Vučeković MILOVAN: 90
Vučinić TRIPO: 78, 79, 81, 82, 211, 222, 247, 302, 306, 307, 332
Vučković MILOŠ VUČKO: 142
Vujačić DOBROSAV: 462
Vujković VLADISLAV: 564
Vujošević RISTO: 224
Vujnović MILOŠ: 662
Vujošević JOVAN LOLA: 151, 157, 359, 360
Vujović LJUBO: 411, 434
Vujović MILUTIN: 363
Vukčević STEVO: 194, 196, 203
Vukić DRAGIĆ: 201, 203
Vukičević MILETA: 621
Vukojević NIKOLA NIKICA: 200, 203, 463, 603, 611, 665
Vukotić ALEKSANDAR: 433
Vukotić SRĐAN: 151, 362
Vukotić VOJO: 669
Vuković DRAGA: 241
Vukčević MILOVAN: 83

Vukojević NIKICA: 521, 556
Vukovljak ILIJA: 489
Vuksanović MILINKO: 430, 578
Vuksanović MILOŠ: 140, 143
Vuleta MILAN: 122

Z

Zangora VEĆENCO: 361
Zec NIKOLA: 421
Zora (bolničarka): 237, 491, 492
Zvonko (delegat): 193

ž

Žarić JAGOŠ: 293, 319, 351, 440, 489, 490, 495, 517, 575, 581, 596, 599, 616, 618, 671
Ždanov (general Crvene armije): 246, 248, 249, 277, 278, 279, 281, 283, 300, 319, 320
Žikić PROKICA: 233
Živanović BOGOMIR: 621
Živanović MILAN: 442, 444, 523
Živanović VOJISLAV: 437
Živković BORIVOJE: 444
Živković DRAGO: 44, 46, 413
Živković DUŠAN: 645
Živković JERE: 87, 99
Živković SVETA: 460, 462
Živkovići (familija): 626
Žugić KOMNEN: 103, 426, 596
Žurić MILOŠ: 558, 565, 578, 599
Žuti: 30

A - NAŠE JEDINICE

ARMIJE

1. armija: 505, 507, 509, 526, 551, 555, 560, 604, 632, 674
2. armija: 560
3. armija: 594
4. armija: 609

KORPUSI

1. proleterski korpus: 179, 180, 281, 787
12. vojvođanski korpus: 180, 676
15. makedonski korpus: 560

DIVIZIJE

1. proleterska divizija: 71, 73, 81, 93, 94, 96, 97, 106, 107, 109, 120, 121, 137, 161, 191, 234, 238, 239, 281, 290, 345, 351, 416, 448, 496, 505, 511, 560, 563, 566, 575, 586, 603, 604, 610, 652, 674, 715
1. srpska divizija: 290
2. proleterska divizija: 149
5. krajiška divizija: 183, 290, 321, 346, 424, 509, 510, 632, 670
6. lička proleterska divizija: 93, 94, 161, 223, 432, 463, 677
11. divizija NOVJ: 364, 426, 463
21. srpska divizija: 290, 418, 489, 503, 505, 517, 560, 563, 565, 567, 630, 632

23. srpska divizija: 290 ..
36. srpska divizija: 290 ..

BRIGADE

1. proleterska brigada: 19, 26, 42, 48, 49, 52, 53, 54, 71, 75, 78, 91, 108, 111, 114, 121, 122, 128, 129, 133, 134, 137, 139, 140, 141, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 158, 161, 179, 180, 181, 190, 194, 195, 198, 199, 210, 215, 232, 234, 241, 246, 248, 255, 275, 276, 277, 278, 284, 309, 315, 316, 319, 321, 329, 330, 346, 350, 351, 359, 360, 361, 362, 363, 368, 369, 378, 383, 384, 385, 409, 411, 415, 416, 417, 420, 421, 422, 430, 431, 464, 468, 474, 484, 486, 488, 489, 493, 497, 522, 525, 531, 551, 570, 573, 575, 585, 587, 594, 595, 597, 798, 600, 601, 603, 605, 607, 609, 610, 611, 612, 613, 617, 621, 620, 629, 630, 632, 633, 643, 645, 654, 658, 662, 664, 666, 667, 674, 681, 682, 684, 686, 713, 714, 718, 719, 731
1. dalmatinska brigada: 681
1. jugoslovenska brigada: 511
1. prekomorska brigada: 159, 161, 530
1. šumadijska brigada: 344
2. proleterska brigada: 144, 436
2. prekomorska brigada: 160

2. šumadijska brigada: 344
 3. dalmatinska brigada: 40, 100, 149
 3. lička proleterska brigada: 58, 59
 3. krajiška proleterska brigada: 57, 58, 59, 60, 107, 117, 118, 120, 133, 152, 161, 190, 192, 198, 199, 202, 210, 215, 234, 284, 286, 292, 417, 426, 472, 473, 489, 500, 517, 518, 527, 598, 599, 605, 617, 618, 621, 624
 2. tenkovska brigada: 580
 4. dalmatinska brigada: 100
 4. krajiška brigada: 522, 633, 635, 667, 669
 5. kozaračka brigada: 427, 462
 5. krajiška brigada: 411, 473, 526
 5. srpska brigada: 21. divizije 551, 558, 570, 578, 583, 606
 6. istočno-bosanska brigada: 140
 8. crnogorska brigada: 280, 289, 290, 292, 329, 330, 331, 344, 417, 426, 438, 454, 475, 510, 518
 9. krajiška brigada: 78
 13. dalmatinska brigada: 160
 13. proleterska brigada »Rade Končar«: 48, 49, 50, 51, 52, 53, 63, 66, 76, 77, 86, 133, 161, 190, 192, 198, 199, 202, 209, 210, 215, 234, 288, 324, 417, 510, 522, 527, 555, 598, 613, 617, 620, 621, 622, 633, 667, 669, 674
 Brigada »Italija«: 359, 360, 383, 592
 Inžinerijska brigada Vrhovnog štaba: 60, 161
 Jugoslovenska brigada: 425
 Konjička brigada: 617

ODREDI

- Jahorinski odred dobrovoljačke vojske Jugoslavije: 142
 Janjski NOP odred: 69

- Komski odred: 530
 Mačvanski partizanski odred: 676
 Mosorski partizanski odred: 40
 Posavski odred: 256

BATALJONI

1. crnogorski bataljon 1. proleterske brigade: 26, 27, 28, 47, 50, 51, 69, 72, 96, 97, 122, 123, 125, 135, 136, 144, 278, 279, 280, 283, 302, 311, 314, 411, 416, 419, 420, 430, 435, 446, 447, 454, 474, 484, 517, 518, 521, 522, 524, 526, 530, 553, 570, 576, 578, 587, 594, 595, 598, 599, 626, 627, 713
2. crnogorski bataljon 1. proleterske brigade: 23, 25, 26, 28, 40, 48, 50, 51, 68, 72, 85, 87, 89, 107, 119, 122, 123, 141, 142, 216, 224, 236, 244, 278, 325, 359, 372, 426, 430, 435, 475, 495, 509, 510, 511, 511, 521, 555, 589, 594, 595, 598, 599, 671, 713
3. kragujevački bataljon 1. proleterske brigade: 20, 23, 26, 27, 28, 36, 55, 107, 116, 117, 118, 141, 144, 183, 184, 197, 201, 202, 216, 224, 250, 288, 333, 372, 426, 430, 435, 475, 495, 509, 510, 511, 521, 555, 589, 600, 601, 603, 604, 611, 612, 626, 713
4. kraljevački bataljon 1. proleterske brigade: 22, 23, 26, 27, 28, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 86, 87, 105, 106, 109, 119, 142, 187, 210, 216, 221, 231, 232, 246, 247, 248, 249, 253, 254, 255, 282, 286, 289, 294, 302, 311, 314, 329, 331, 332, 342, 363, 372, 378, 419, 426, 428, 430, 435, 507, 521, 633, 646, 671, 676, 677, 714

5. šumadijski bataljon 1. proleterske brigade: 141, 144, 383, 409, 430, 435, 438, 439, 446, 447, 504, 587, 603, 713
6. beogradski bataljon 1. proleterske brigade: 26, 28, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 62, 63, 69, 72, 75, 84, 86, 100, 103, 107, 108, 126, 144, 198, 216, 243, 256, 275, 277, 286, 309, 310, 342, 345, 347, 348, 353, 356, 385, 415, 423, 430, 435, 451, 453, 454, 456, 464, 467, 468, 469, 476, 495, 497, 502, 508, 521, 623, 662, 627, 633, 638, 643, 645, 646, 655, 681, 713
7. bataljon 1. proleterske brigade: 383, 419, 429, 489
- Bataljon »Garibaldi« 1. proleterske brigade: 26, 27, 28, 47, 48, 50, 68, 72, 85, 103, 105, 106, 107, 108, 109, 114, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 209, 216, 224, 287, 351, 359, 360, 361, 383, 592, 714
- Prateći bataljon Vrhovnog štaba NOV i POJ: 56, 57, 60, 423
1. bataljon 1. proleterske brigade (preformirani): 613, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 630, 633, 635, 636, 652, 653, 667, 668, 669
2. bataljon 1. proleterske brigade (preformirani): 603, 613, 616, 617, 618, 619, 629, 630, 631, 633, 635, 651, 653, 667, 669
3. bataljon 1. proleterske brigade (preformirani): 614, 621, 624, 630, 633, 634, 635, 637, 641, 646, 652, 653, 654, 657, 658, 667, 669, 671
1. bataljon 3. krajiške proleter-ske brigade: 555
2. bataljon 3. krajiške proleter-ske brigade: 58, 59, 60
3. bataljon 3. ličke proleterske brigade: 59
1. bataljon 4. krajiške brigade: 522
4. bataljon 9. krajiške brigade: 78, 79
4. bataljon brigade Italija »Fratelli Bandiera«: 592
2. bataljon 13. proleterske bri-gade: 31, 50, 51, 52
- Bataljon »Mateoti« 3. krajiške proleterske brigade: 61, 152, 359, 592
- Bataljon »Starac Vujadin«: 144
- Bataljon »Vid Mihaljević«: 100
- Bataljon »Vojin Zirojević«: 144
- Bosansko-hercegovački bata-ljon: 147
- Inženjerijski bataljon: 216
- CETE
1. gočka četa Kraljevačkog od-reda: 252
- Igmanska četa: 141, 142
- Omladinska četa 2. bataljona 1. proleterske brigade: 144
- Omladinska četa 3. kragujevač-kog bataljona (fočanska) 1. proleterske brigade: 141, 142, 143, 144, 197, 200, 335, 431, 433, 434
- Omladinska četa 4. (kraljevač-kog) bataljona 1. proleter-ske brigade: 141, 142
- Omladinska četa 5. (šumadijskog) bataljona 1. proleter-ske brigade: 142

B - NEPRIJATELJSKE JEDINICE

34. armijski korpus: 505
1. brdska nemačka divizija: 715
1. ustaško-domobranska divizija: 666
7. SS divizija »Princ Eugen«: 20, 22, 47, 71, 85, 86, 89, 106, 116, 121, 123, 133, 137, 424, 630
7. ustaško-domobranska divizija: 666
9. ustaško-domobranska divizija: 666
22. nemačka divizija: 617, 647, 666
41. nemačka divizija: 561, 575
60. nemačka motorizovana divizija: 252
118. nemačka divizija: 715
181. nemačka divizija: 666
369. legionarska divizija: 666, 715, 716
342. nemačka divizija: 714
717. nemačka divizija: 715
718. nemačka divizija: 715
Divizija »Bergamo«: 714
Didivizija »Pusteria«: 152
Policijska divizija »Stefan«: 613
6. ustaško-domobranska konjička pukovnija: 716
13. puk 7. SS divizije »Princ Eugen«: 26
16. puk nemačke 22. divizije: 617, 647, 666
21. puk Crne legije: 666
64. bugarski puk: 191
4. lovačka domobranska brigada: 715
Pljevaljski četnički korpus: 133, 134
Zlatiborski četnički korpus: 183, 191, 198, 208

C - SAVEZNIČKE JEDINICE

- Crvena armija: 25, 483, 496, 570, 677
Dunavska flotila sovjetske Crvene armije: 560, 561, 563, 564, 565, 577, 578
73. gardijska divizija Crvene armije: 281, 290
74. streljačka divizija: 281, 290
109. streljačka divizija: 290
233. streljačka divizija: 290
236. streljačka divizija: 290

Sadržaj

Đuro Lončarević: Povodom treće knjige »Prva proleterska«	7
Prva proleterska	12

Od Drvara do Lima

<i>Uvodni tekst</i>	17
Mile Maksimović: U borbama sa Nemcima oko Mrkonjić-Grada	19
Ми>гутин Лутовац: Ново неугодно искуство	26
Станко Равић: На Лисини	29
Властимир Лазаревић Мали: Били смо изненађени	36}
Rade Bulajić: Matini ratni koncerti	46
Радован Пантелић Пура: »За нашу војску мора да има«	42
Драгиша Митровић: Добили смо тачне податке	44
Јагош Жарић: Прва пролетерска у дрварској операцији	47
Luka Božović: Kragujevački bataljon u borbama kod Drvara	55
Драгоја Стојаковић: Добровољно на предстражи	66
Васко Радуновић: У даноноћним борбама око Млиништа	67
Salih Osmanbegović Osman: Kurirske zadatke	71
Mile Maksimović: Dejstvovali smo i u pozadini neprijatelja	76
Стеван Адамовић: Јуришали смо с покличем - за Тита!	84
Данило Радичевић: На обезбеђењу пролаза колоне Врховног штаба	89
Danica Rosić: Dva dana i dvije noći	91
Ми>гутин Аутовац: У болници на Клековачи	94
Branko Laura: I konjovodci su junački ginuli	98
Milosav Bojić: Milivoje iz Dalmacije	100
Теодосије Парезановић: Борбено братство са батаљоном »Гарibalди«	105
Antonio Mota: Hrabro Antonio, biće bolje	110
Muhamed Osmanagić Medo: Pakao na Komaru	116
Mišo Leković: Na Bašarinac polju	118
Драго Н. Мишутиновић: На скрмим падинама планине Вранице	121
Muhamed Osmanagić Medo: Podvig na vrhu Vraniće	123
Budoje Ralević: Преко пруге Сарајево-Мостар	125
Aleksa Nenadić: Oštetili smo oklopni voz	127
Михаило Батровић: Ноћно извиђање испод Бјелашнице	129
Omer Pezo: Zavarali smo neprijatelja	133
Љубо Ј. Мирковић: Обострајо изненађење	135
Husein Husetović: Primljen sam u Partiju	137
Salih Osmanbegović Osman: Umjesto Bosanskog bataljona - Bosanci u svim bataljonima Prve proleterske	139
Dušan Korać: Dalmatinici u Prvoj proleterskoj	146

<i>Jovan Vujošević Lola: Italijanski antifašisti u Prvoj proleterskoj.</i>	151
<i>Мијусин Лутовац: Прекоморци</i>	158
<i>Prilozi</i>	163

На тлу Србије

<i>Уводни текст</i>	177
<i>Вујадин Лазовић: Кад смо закорачили у Србију.</i>	183
<i>Миомир Михаичовић Сел: Развили смо пролетерске заставе</i>	185
<i>Драгоја Стојаковић: Сусрети у Србији.</i>	187
<i>Branislav Božović: Prvi koraci na tlu Srbije.</i>	189
<i>Muhamed Osmanagić Medo: U borbama na Palisadu.</i>	191
<i>Марко Милановић: Како сам доживио први дан борбе за Палисад</i>	194
<i>Nevin Sprljatv Razbili smo Bugarski puk</i>	197
<i>Mišo Leković: Neuspela »parlamentarna« misija.</i>	202
<i>Spiro Ivanisević: Medalja za hrabrost.</i>	206
<i>Tripo Vučinić: Predstavili smo se na proleterski начин.</i>	208
<i>Caeo Лабан: Три писма Смиљи Латиновић</i>	212
<i>Bacico Радуновић: Разбижени четници на Јеловој гори.</i>	215
<i>Tripo Vučinić: Od Jelove gore do Uba.</i>	218
<i>Васко Радуновић: Ваљево је ослобођено.</i>	223
<i>Danilo Radičević: Oslobođenje Uba.</i>	229
<i>Теодосије Парезановић: Војностручна обука у Краљевачком батаљону</i>	231
<i>Милан Марковић: Ка Београду.</i>	239
<i>Александар Белојевић Ђабо: Сусрет са Црвеном армијом.</i>	244
<i>Hajrudin Mehinagić: U prvom jurišu sa Crvenoarmejcima</i>	246
<i>Војислав Рајковић: Пред напад на Београд</i>	250
<i>Blagoje Bogavac: Partizanski konj.</i>	252
<i>Радован Пантелић Пура: Мајка ме није препознала.</i>	256
<i>Prilozi</i>	259

Београд

<i>Уводни текст</i>	273
<i>Јагод Жарин: Прва пролетерска у београдској операцији.</i>	277
<i>Живорад Ђурђевић: Новајлије у ослобађању Београда.</i>	294
<i>Mile Maksimović: Od Avale do palate »Albanija«.</i>	299
<i>Spasoje Radovanović Selja: Neostvarena Mašina želja.</i>	309
<i>Драгоја Стојаковић: Ноћ пунा изненађења.</i>	311
<i>Милица Јанковић-Цвијовић: Неколико стравичних тренутака у рукама непријатеља.</i>	314
<i>Caeo Пузић: Са Црвеноармејцима од Раље до Калемегдана.</i>	316
<i>Muliamed Osmanagić Medo: Oslobođali smo kuću po kuću - ulicu po ulicu</i>	325
<i>Tripo Vučinić: Prodror preko Dedinja do Auto-komande.</i>	329
<i>Душанка Јовановић-Рајковић: Калила сам се у борби.</i>	333
<i>Васко Радуновић: Заузели смо »Главњачу«.</i>	337
<i>Đuro Ćuso: Razvlačili smo linije do streljačkih strojeva.</i>	342
<i>Миливоје Камић: Са артиљерцима пратим своју бригаду.</i>	344
<i>Đuzepе Maras: Susret s Titom.</i>	350

<i>Miloš Kojić</i> : Zastava Beogradskog bataljona zalepršala se na Kalemeđdanu	353
<i>Bećko Kalužerović</i> : Predah u Beogradu	357
<i>Srdan Vukotić</i> : Doprinos Garibaldinaca uspostavljanju prijateljskih odnosa između Jugoslavije i Italije	359
<i>Blagoje Bogavac</i> : Dva rastanka	363
<i>Ar Miroslav Nikolić</i> : Stupili smo u brigadu	366
<i>Branislav Božović</i> : Takav je bio Lala	374
<i>Bojislav Rajković</i> : O organizaciji Trećeg kragujevačkog bataљона	380
<i>Vitomir Pirak</i> : Bio je to divan rastanak	383
<i>Prilozi</i>	387

Borbe u Sremu

<i>Uvodni tekst</i>	407
<i>Mišo Leković</i> : Prva proleterska na sremskom frontu	411
<i>Ramko Čanak</i> : Batreno kršteњe novodošlih omladinaца	431
<i>Caeo Puziћ</i> : U obnovljenom Petom šumadijskom bataљonu	435
<i>Ivan Omerović</i> : Bokun vina	449
<i>Miloš Kojuh</i> : Na ravnicama Srema	451
<i>Ljubo Doković</i> : U govorima Srema	456
<i>Branivoj Vučević</i> : Omladinци Tamnave u Prvoj proleterskoj	459
<i>Andrija Katalinić</i> : Tri raњавања na истом положају	464
<i>Ankica Smajo-Bečić</i> : Zvali su me Špure	467
<i>Hada Brzak</i> : Raњena	471
<i>VIDAK BOJKOVIĆ</i> : Preko minskih polja i močvara	473
<i>Zagorka Kovacić</i> : Suzе na sremskom frontu	478
<i>Života Jakovljević</i> : Preko močvare	480
<i>Ar Miroslav Nikolić</i> : Sa protivkolcima u borbi	483
<i>Miloš Kojuh</i> : U Tovarniku i oko њега	495
<i>Aleksandar Borčević</i> : To je bio moj najduži dan	498
<i>Borča Čović</i> : Bilo je teško	502
<i>Aanilo Radichević</i> : Protivnapad њemackih snaga	505
<i>Jagoš Žarić</i> : Teške borbe 17. januara	507
<i>Branislav Vuković</i> : Ponovo sam primљен u СКОЈ	514
<i>Rudi Kraina</i> : Miniranje mosta u selu Nijemcima	517
<i>Caeo Puziћ</i> : Iz ratnog dnevnika	521
<i>Dorde Pilčević</i> : Moja brigada je moja rodna kuća	524
<i>Čedomir D. Stanojević</i> : Kako je surov bio rat!	526
<i>Vujadin Lazović</i> : Novak Radević Jovo	530
<i>Prilozi</i>	533

Od proboga

<i>Uvodni tekst</i>	549
<i>Mišo Leković</i> : U jurisu obalom Dunava	553
<i>Jagoš Žarić</i> : U proboru sremskog fronta	560
<i>Nevin Sprljan</i> : Osvajan je rov po rov	569
<i>Mujlena Bilotijević</i> : Draži Slobo i Dražane	572
<i>MwiyruH J. Jovićević</i> : Probog Prvog bataљona u rejonu Šarengrada	575

<i>Владимир Буљагић:</i> Slom »zmije Srema«	579
<i>Muhamed Osmanagić Medo:</i> Nezadrživo gonimo neprijatelja	582
<i>Рако Дулетић:</i> Осам Станишића	585
<i>Чедомир СтANOјевић:</i> Борбе код Пожешких Сесвета	589
<i>Amadoni Amadorino:</i> Ranjen i treći put	592
<i>Будак Божовић:</i> Од Борова до Плетернице	594
<i>Dušan Ćkrebic:</i> Prisećanje na sremski front	600
<i>Baco Старовић:</i> Једна од најтежих борби	613
<i>Milutin J. Јовићевић:</i> У борби за Плетерницу	616
<i>Vladimir Buljagić:</i> Juriš proletari - Pleternica je pred nama	620
<i>Pavao Perlain:</i> Gađamo »po zubu«	623
<i>Илија Ма. Ђковић:</i> Судар прса у прса	624
<i>Milutin Lutovac:</i> Familija Šupe	626
<i>Nevin Sprljan:</i> Na prilazima Ilovi	630
<i>Вељко Катућевовић:</i> Трећи батаљон од Шаренграда до Загреба	633
<i>Спасоје Радовановић Сеља:</i> Нераздвојни комшија Тика	638
<i>Aleksa Đokić:</i> Od Zlatibora do Zagreba	643
<i>Miloš Kojuž:</i> Артиљеријска батерија у завршним борбама	648
<i>Ivo Petrić:</i> Rubac sa srpsom i čekićem	655
<i>Миливоје Камућ:</i> Артиљеријци у борби за Врбовец	657
<i>Mauricije Mario Faneli:</i> Odlomci iz ratnog dnevnika	660
<i>Алекса Ненадић:</i> Последња три дана рата	666
<i>Milica Janković-Cvijović:</i> U bolnici sam dočekala oslobođenje	671
<i>Богдан Зелић Бођо:</i> Последњи дан рата	673
<i>Живко Росућ:</i> Завршне борбе	676
<i>Čiro Culić:</i> Braća Tudor	678
<i>Славољуб Букић:</i> Од Ваљева до Трста	684
<i>Prilozi . . . . .</i>	687
<i>Tripo Vučinić:</i> Iz lične karte Prve proleterske	713
<i>Bibliografija Prve proleterske . . . . .</i>	721
<i>Na kraju treće knjige (pogovor) . . . . .</i>	731
<i>Registar . . . . .</i>	733